

Jeruzalem - staroveké mesto v *Palestíne*, posvätné mesto troch náboženstiev: *judaistického, kresťanského a islamského*; spojený s menom kráľa *Dávida, Šalamúna*; jeho symbolom bol *ametyst* (pozri *jaspis*); Jeruzalem naposledy zničený počas vlády rímskeho cisára *Hadriána*, ktorý chcel Jeruzalem premeniť na rímsku provinciu *Aelia Capitolina* a ktorý potlačil židovské povstanie *Šimona Bar Kochbu* v 135 pr.Kr. (pozri *diaspóra*)

Lurker v súvislosti s heslom *mesto*: za stredoveku sa rozlišovali štyri štádia Jeruzalemu, ktoré síce boli z hľadiska Božieho jediným mestom, ale z hľadiska dejín spásy sa uvádzalo v štyroch štádiách; prvým Jeruzalemom je starozákonné mesto *Sijón* s chrámom (pozri *jeruzalemský chrám*); druhým Jeruzalemom je *cirkev Nového zákona*, ktorá pozostáva z živých jednotlivých duší a ktorej centrom je *Rím (Sväté mesto)*; v treťom štádiu je Jeruzalem živým príbytkom Božím v človeku, čiže Božia obec/*Civitas Dei*) a je aj príbytkom *Panny Márie*; konečne štvrtým Jeruzalemom je *Nebeský Jeruzalem*, mesto *Zjavenia*

-v súvislosti s heslom *Sion/Sijón*: staroveké miesto, tiež starozákonné mesto Jeruzalem (hebr. šalem, grécky Salem – „pokojný“); týmto miestom sa pravdepodobne uberal *Abrahám*, keď sa vracal z Damasku do Chebrónu a na ktorej sa stretol s kráľom *Malchisedekom*; porovnaj *Sidon* a *Sijón*

Nový biblický slovník: Jeruzalem hrá v *Starom* aj v *Novom zákone* dôležitú teologickú úlohu; nie je vždy ľahké rozlíšiť, kedy ide o *mesto* a kedy o celú krajinu; prevládajú tu dva *motívy*: Jeruzalem je miestom *nevery* a neposlušnosti Židov voči svojmu bohu *Jahve*, a súčasne miestom Božieho vyvolenia a prítomnosti, ochrany a slávy; priebeh dejín ukázal neposlušnosť a neveru Židov, za čo prišiel nevyhnutný Boží hnev a trest; sláva mesta patrí do budúcnosti; kontrast medzi *skutočnosťou* a *ideálom* prirodzene spôsobil, že vznikla predstava *nebeského Jeruzalema*

Keller: mestské múry Jeruzalema sa týčili do výšky 75m nad kotlinou údolia; jeruzalemský chrám stál oproti *Olivovej hore* a prevyšoval ostatné budovy; mal 50m širokú a vysokú fasádu obrátenú na východ; celá stavba bola z bieleho mramoru; ozdoby boli z čistého zlata; na severozápade chrámovej hradby sa týčila na kamennej výšine hrad Antonia; každá zo štyroch mohutných *bášt* bola vysoká 35m; z južnej strany chrámového obvodu viedol *viadukt* k palácu *Hasmodeovcov* v Hornom meste; na najvyššom bode vnútorného mesta sa rozprestierala na západnej hradbe Herodesova rezidencia, nad ktorou sa týčili tri veže, vysoké 40, 30 a 25m; Herodes ich pomenoval Hippius, Fazel a Mariamne; odtiaľto cez množstvo domy prechádzal široký múr až k chrámovému obvodu, takže rozdeľoval vnútorné mesto na dve polovice; nezlomnosť a nekompromisnosť mesta, ktoré sa bránilo všetkým mocnostiam sveta a všetkým zmenám, bolo príčinou jeho pádu; ako sa Ježiš blížil, zmocnila sa ho predtucha o budúcom osude tohto mesta: „...a zaplakal nad ním“ (*Lukáš 19,41*); pozri *Vjazd do Jeruzalema*

Keller: z Pilátovho súdneho domu, kde sa odohrala scéna *Ecce homo*, pretrvala dodnes „kamenná dlažba“; prežila aj zbúranie Jeruzalema r. 70, v čase prvého židovského povstania; tu na nádvorí hradu Antonia, ktorý dal kráľ *Herodes Veľký* postaviť pre jedného svojho priateľa a po ňom ho pomenoval, si neskoršie rímska posádka zriadila bydlisko; hrad zbúrali a na jeho rumoch neskoršie aj stavali; a práve tam, kde bolo nádvorie, podarilo sa istému pátrovi Vincentovi objaviť veľkú *dlažbu* v rozsahu 2500 m²; bola stavaná na rímsky spôsob, typický pre Ježišovu dobu (pozri *lithostrotus*); práve tu stál *Ježiš* pred *Pilátom*, kým vonku zúrila luza; na tejto dlažbe sa aj uskutočnilo *bičovanie* (Ján 19,1), ktoré vždy predchádzalo *ukrižovaniu*, ako dva razy výslovne poznamenáva *Josephus Flavius*; až potom ho čakala cesta jeruzalemskými ulicami (dnešná *Via dolorosa*)

Keller v súvislosti s heslom *oblúk Ecce homo*: v Jeruzaleme, kde začína *Via dolorosa*, sa nachádza oblúk ťahajúci sa z bývalej *Pilátovej* prefektúry; pod týmto oblúkom ukazoval prokurátor zbičovaného *Ježiša Krista* davu známym vyhlásením „*Ecce homo*“

pozri *Sion, Golgota, Jozafat, Siloe/Šilóah; Židia/Hebrejci, Jeremiášov plač, Ariel; tofet; Vjazd do Jeruzalema, pútnické cesty, sviatok Stánkov, sviatok Týždňov; Betlehem; JHVH; Golgonooza*

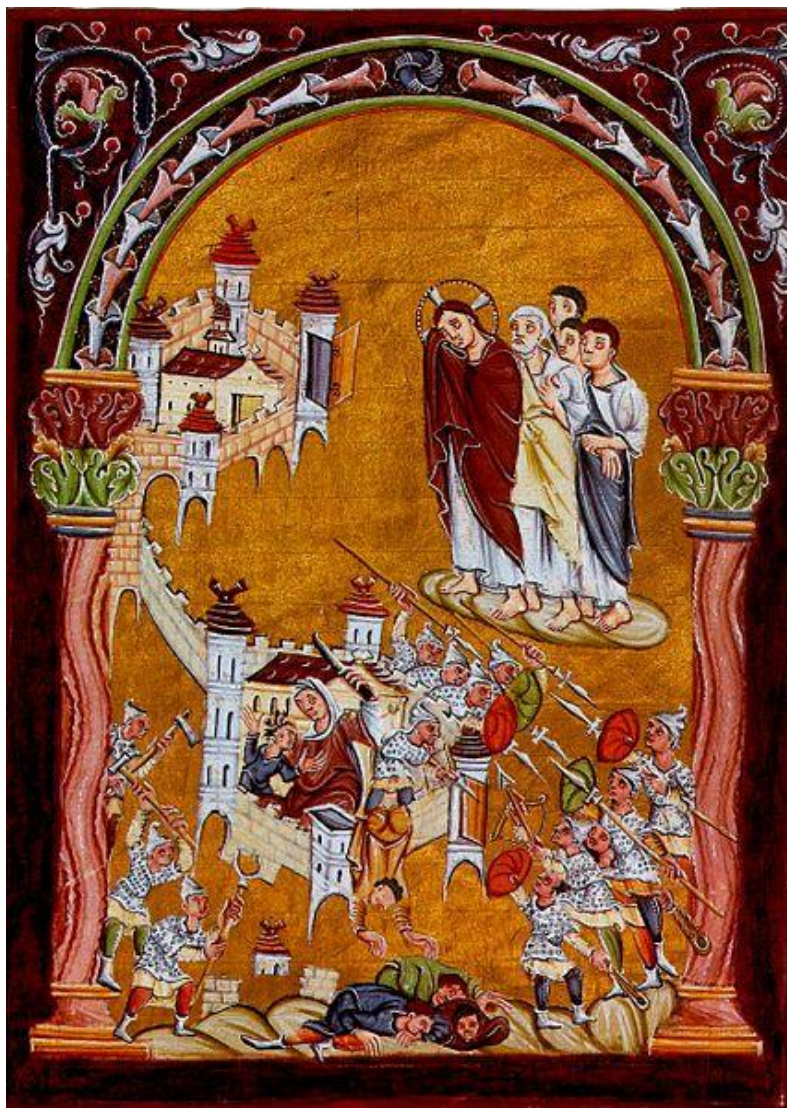
<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jerusalem>
http://vi.wikipedia.org/wiki/Kh%E1%BA%AFc_g%E1%BB%97
http://en.wikipedia.org/wiki/Hartmann_Schedel

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:1099jerusalem.jpg>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Jerusalem>

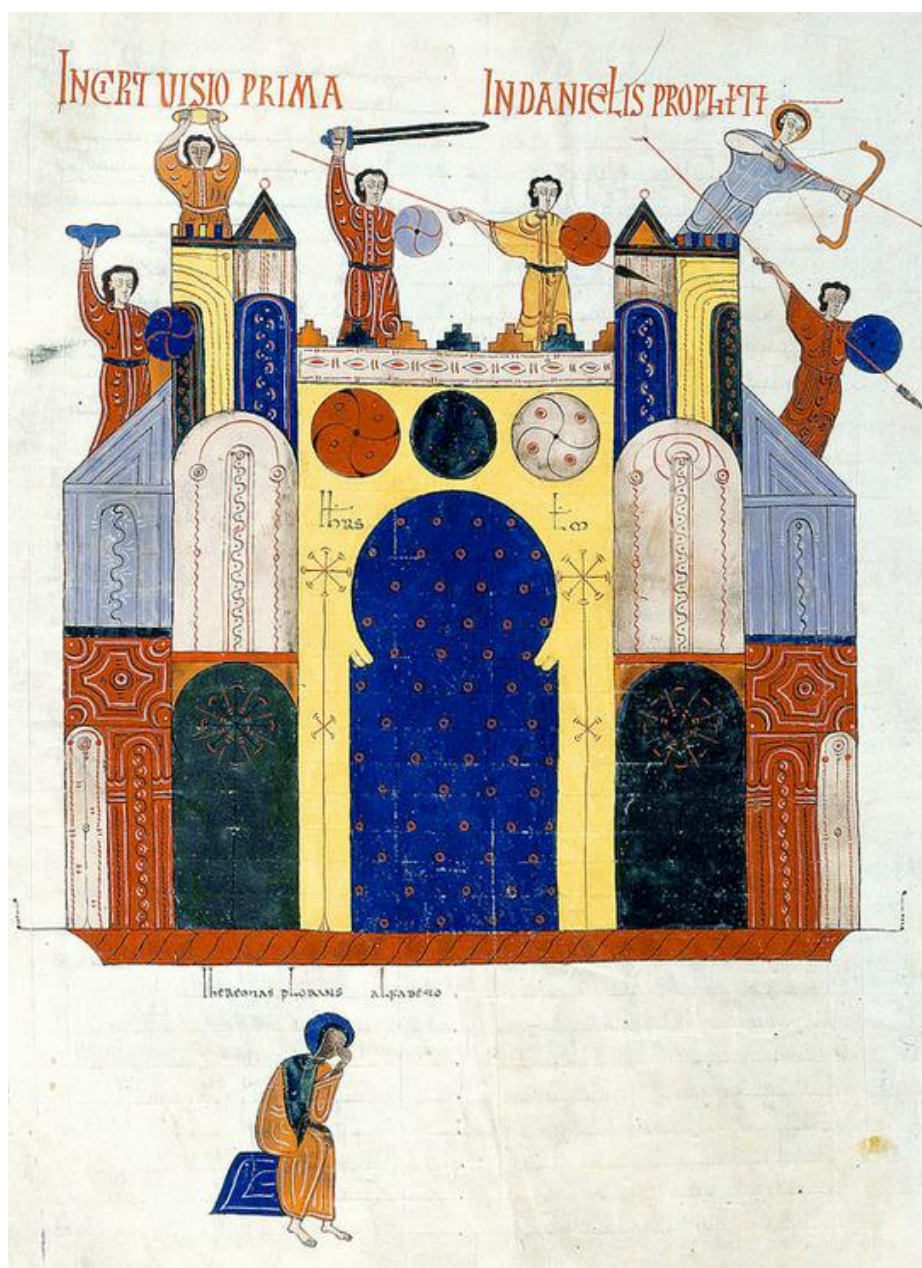
http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%9C%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%91%D7%9C

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hartmann-schedel-hierosolima-1493_2-BW-1147x965.jpg

<https://www.battlemaps.us/holy-land-jerusalem-biblical-illustrations-stoopendaal-4-framed-maps-set/>

Jeruzalem s otvorenými bránami, obkľúčený a zajatý pohanmi. Plačúci Kristus (evanjeliár Otta III., okolo 1000)

(Kniha Danielova 1). Dobytie Jeruzalema kráľom Nabuchodonozorom. Jeremiášov plač (Beatus Facundus, 1047)

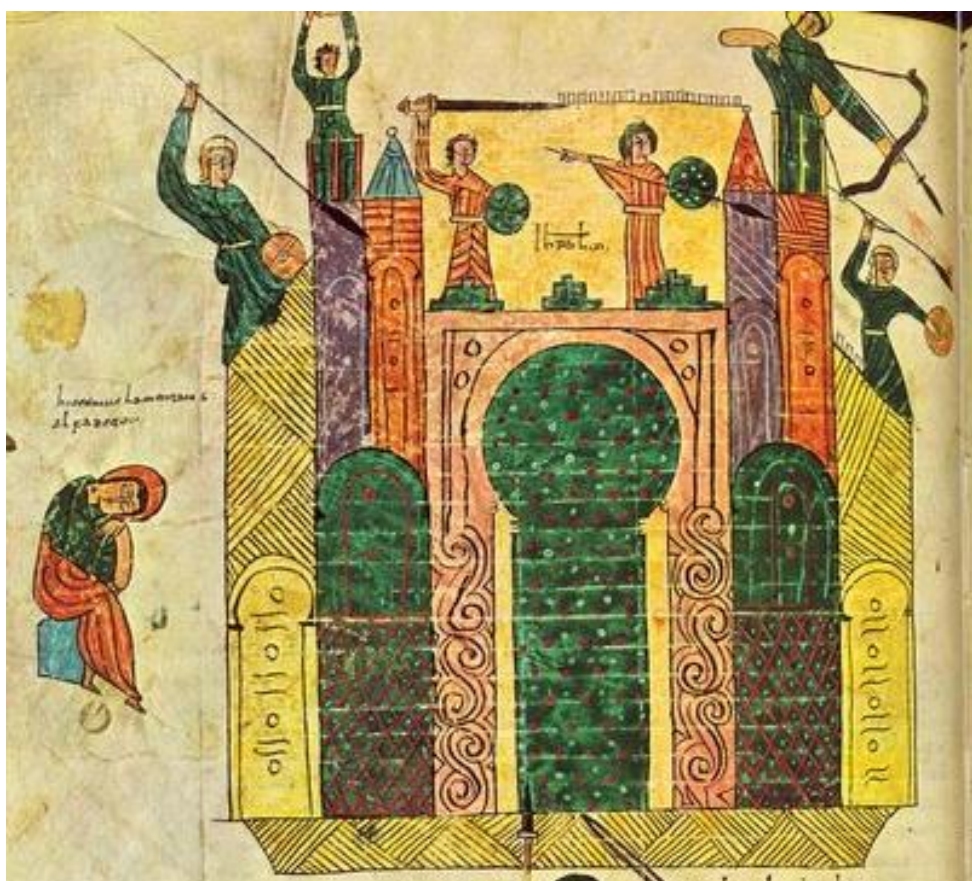
(Kniha Danielova 1). Dobytý Jeruzalem. Jeremiášov plač (Beatus Huelgas, 1220)

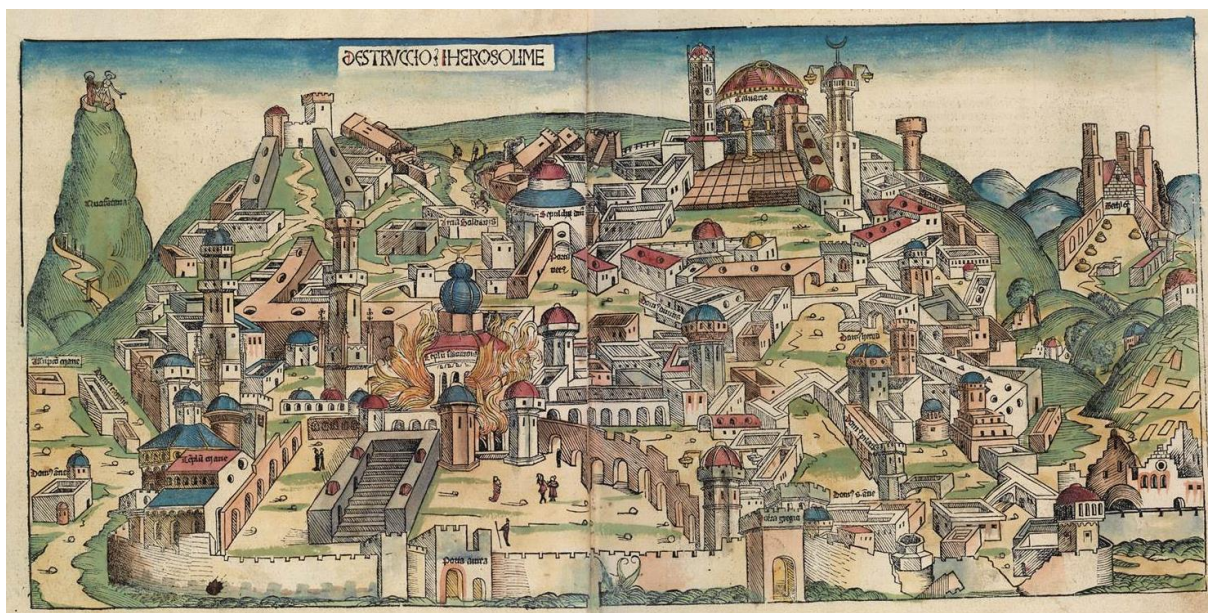
(Kniha Danielova 1). Obliehanie Jeruzalema: Jeremiášov plač (Beatus Silos, 1109)

(Kniha Danielova 1). Dobytie Jeruzalema Nabuchodonozorom. Jeremiášov plač (Beatus Manchester, 1175)

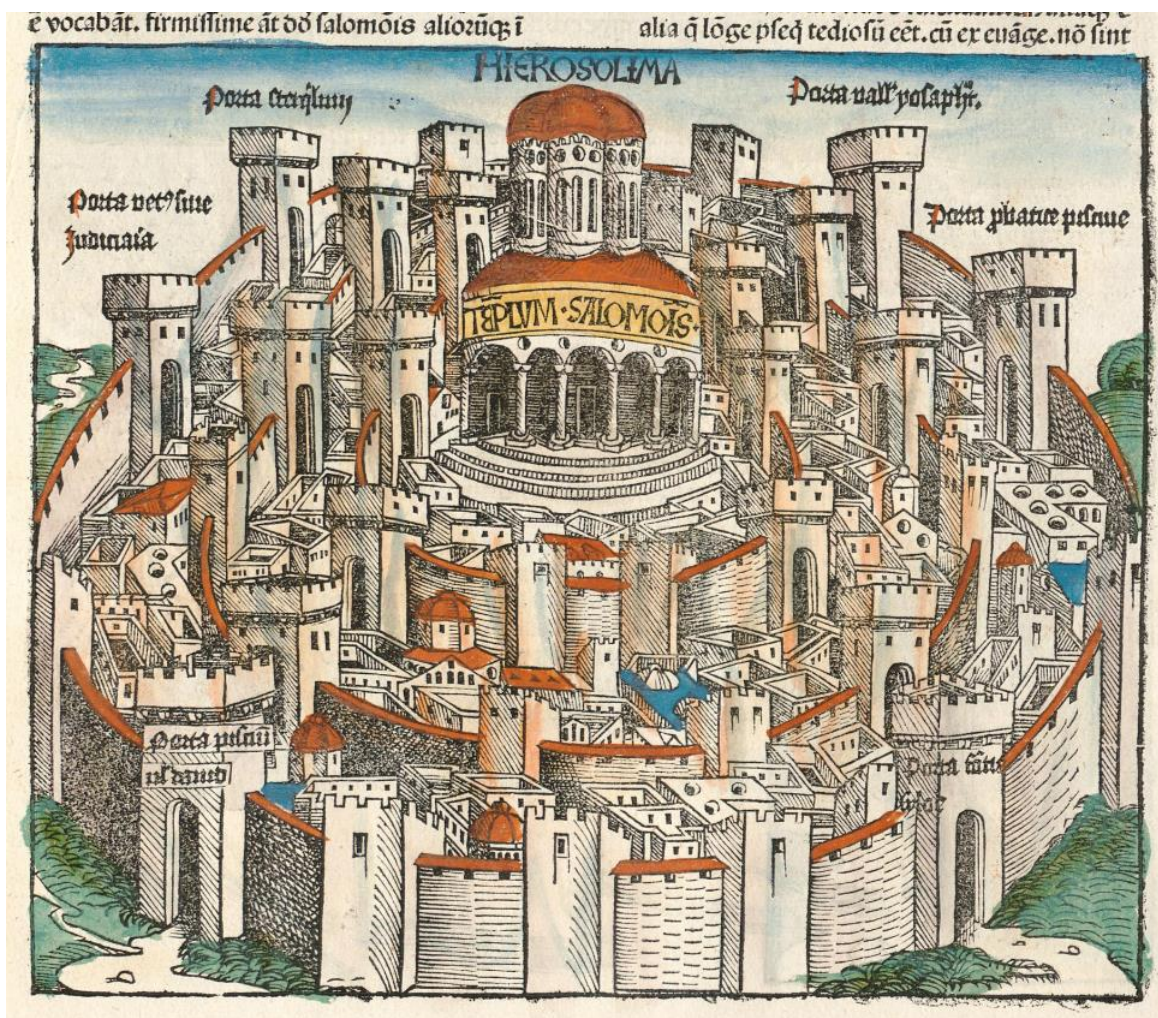
(Kniha Danielova 1). Dobytie Jeruzalema Nabuchodonozorom. Jeremiášov plač (Beatus Urgell, r. 975)

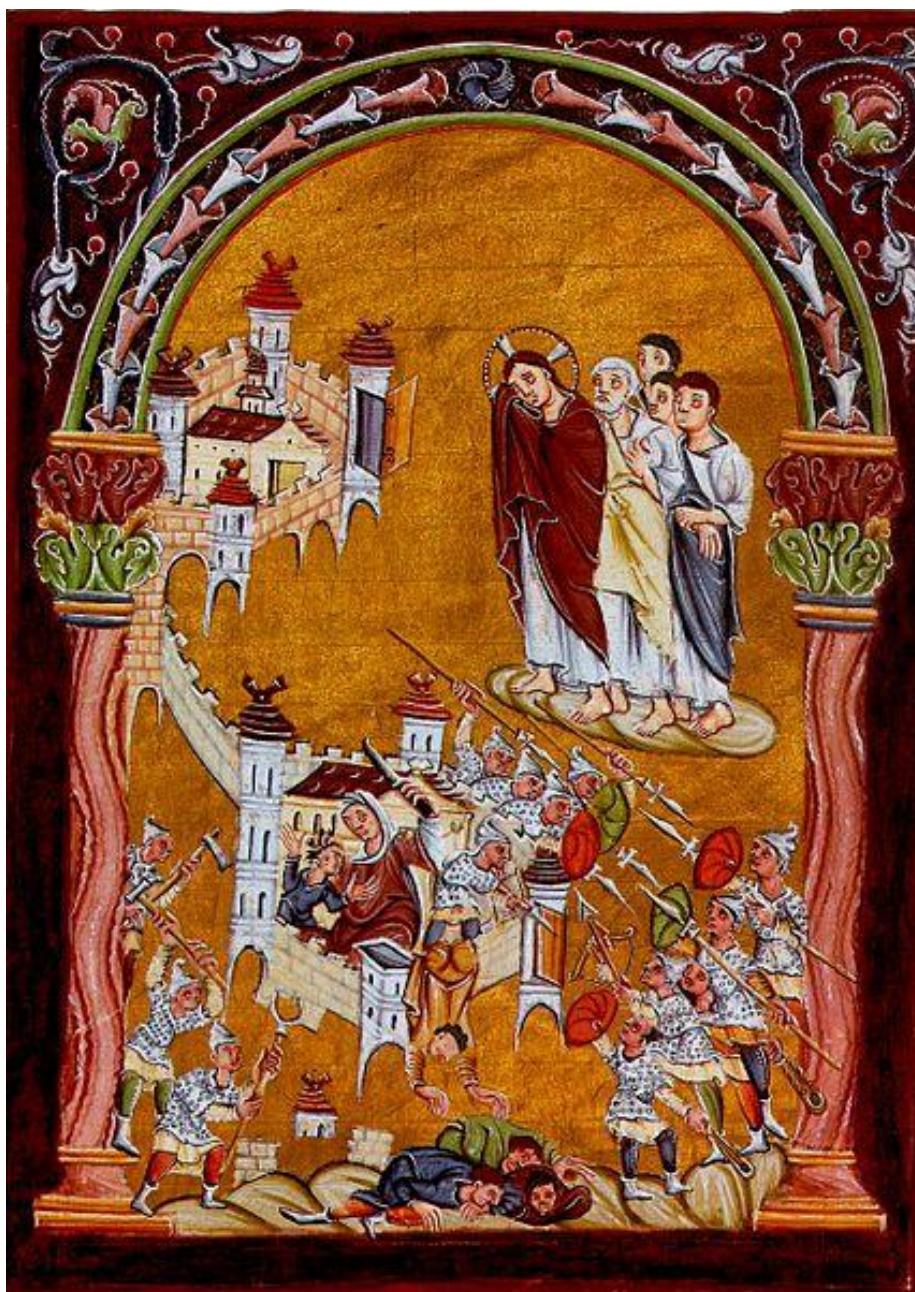
H. Schedel: Zničenie Jeruzalema (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Zrúcanie Jeruzalema (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

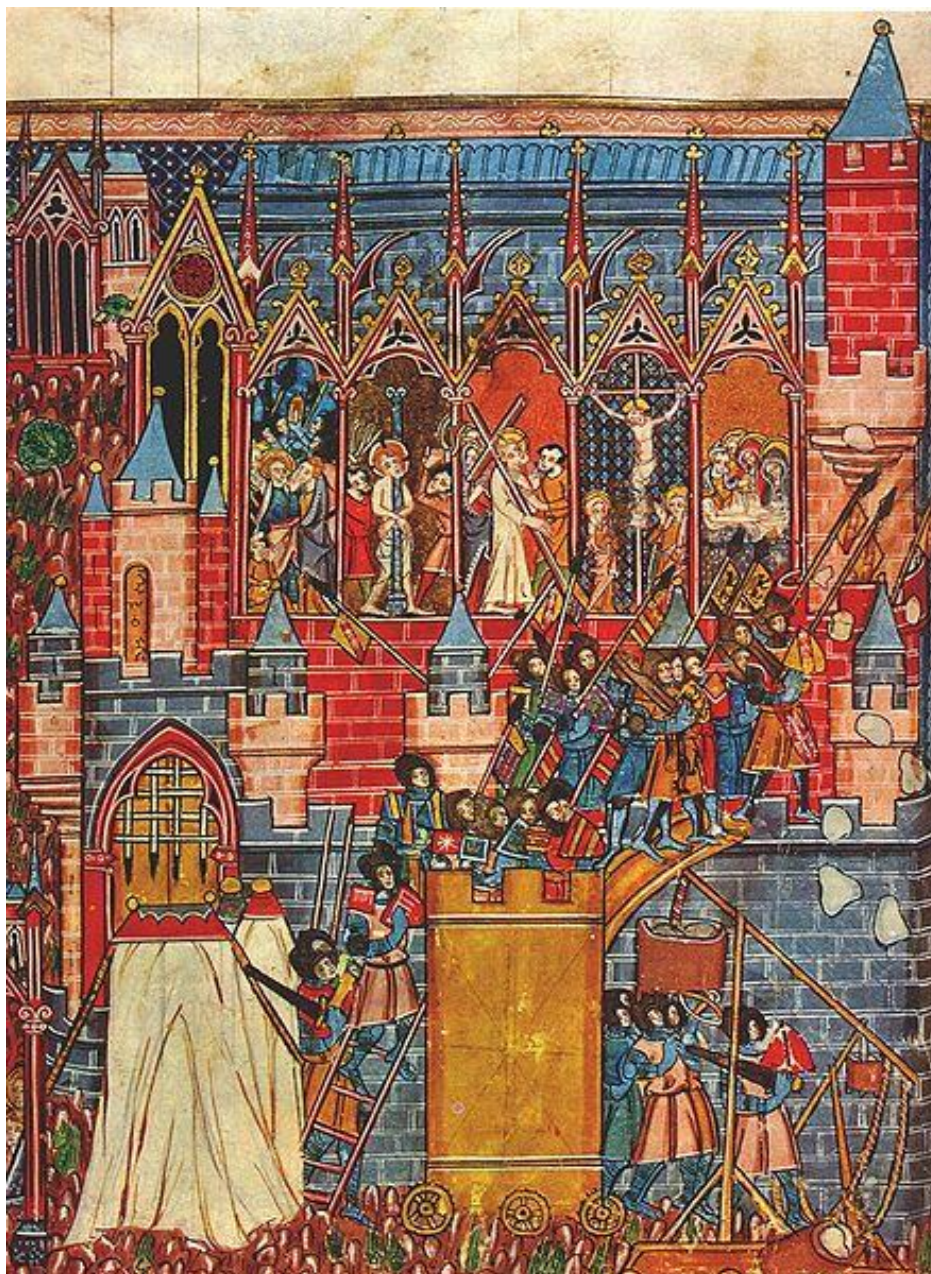
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Jeruzalem (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Jeruzalem s otvorenými bránami, obkľúčený a zajatý (islamskými) pohanmi. Plačúci Kristus (evanjeliár Otto III., okolo 1000)

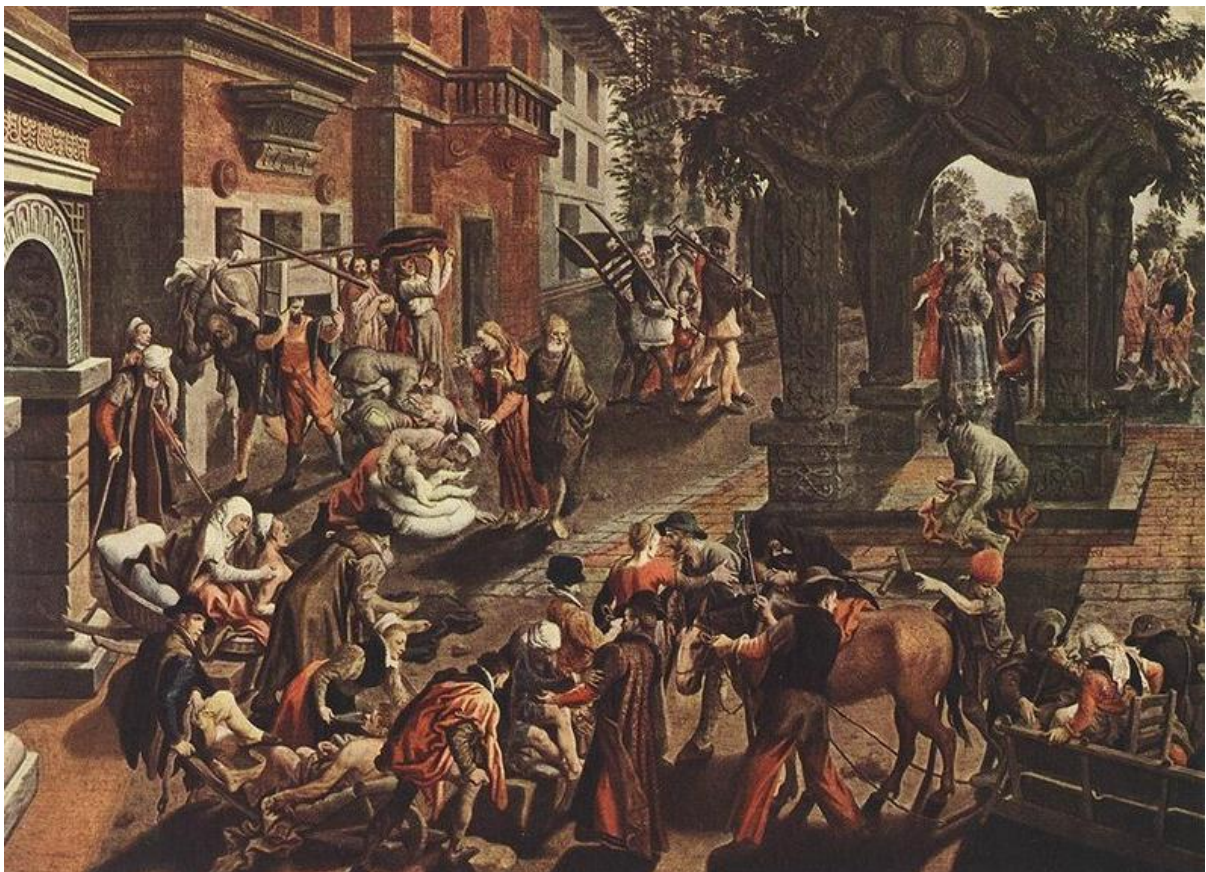
Obliehanie Jeruzalemu križiakmi (iluminácia zo spisu od Guillaume de Tyr: „História zámorských udalostí a pokračovanie do r. 1232“, 13.st.)

Dobytie Jeruzalemu r. 1099 (miniatura, 13.st.)

Neznámy autor: Dobytie Jeruzalema počas I. krížovej výpravy r.1099 (iluminácia, 14.-15.st.)

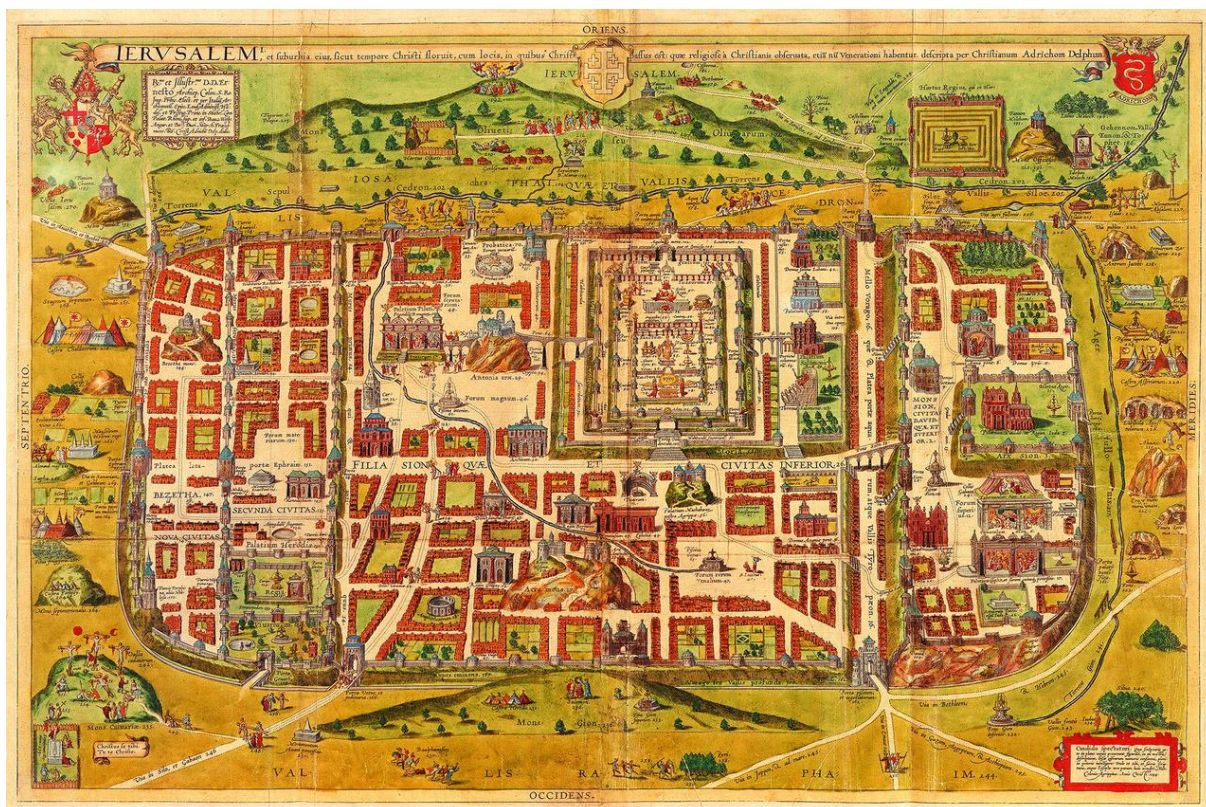
P. Aertsen: Apoštol Peter a Ján (pri Krásnej bráne) (1575)

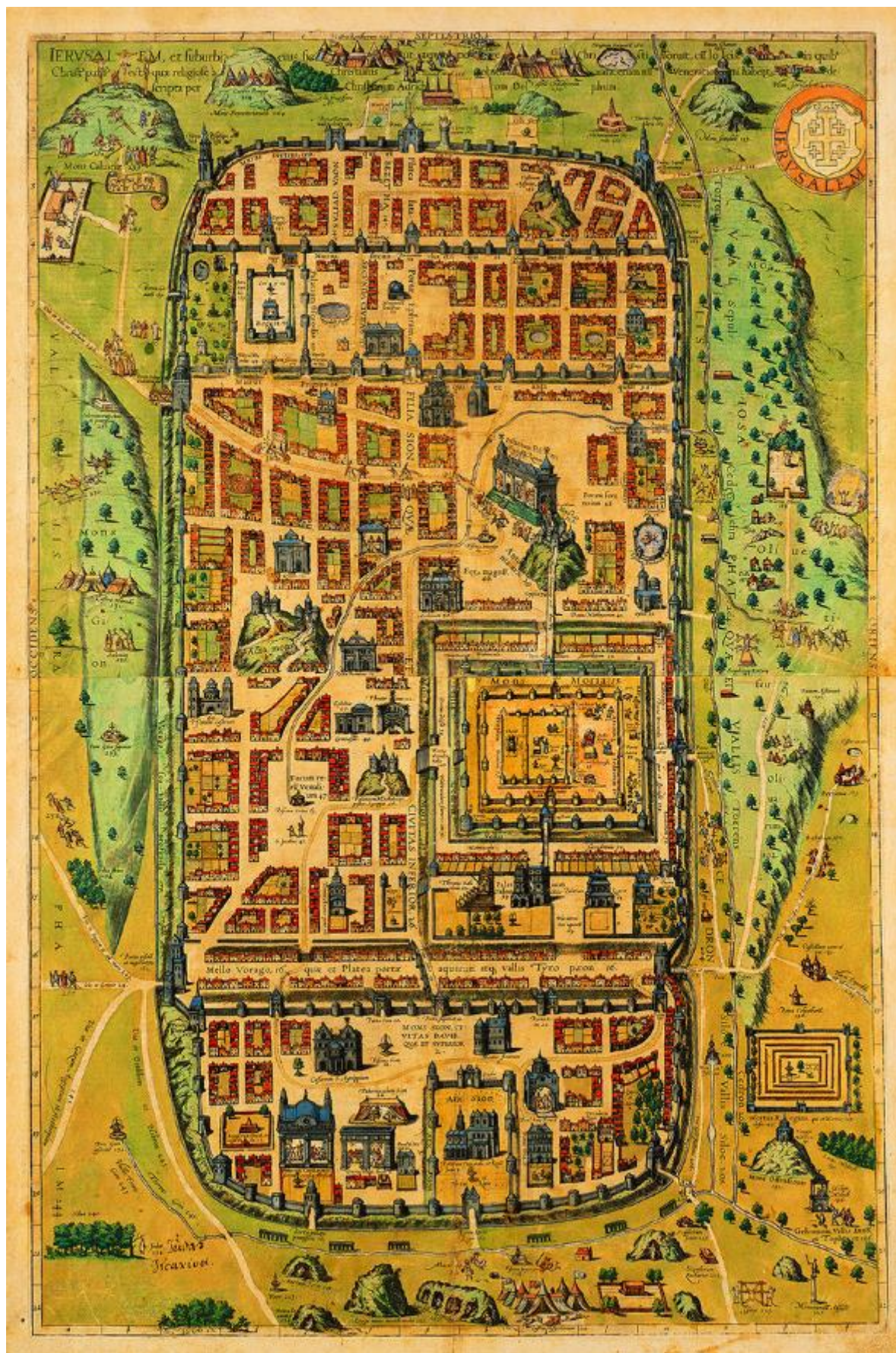
G. de Jode: Svätá zem. Jeruzalem (topografická rytina z Speculum Orbis Terrarum, Antverpy, 1578)

Braun & Hogenberg: Jeruzalem a Starý Nový (1582)

Braun & Hogenberg: Jeruzalem v dobe Krista (1582)

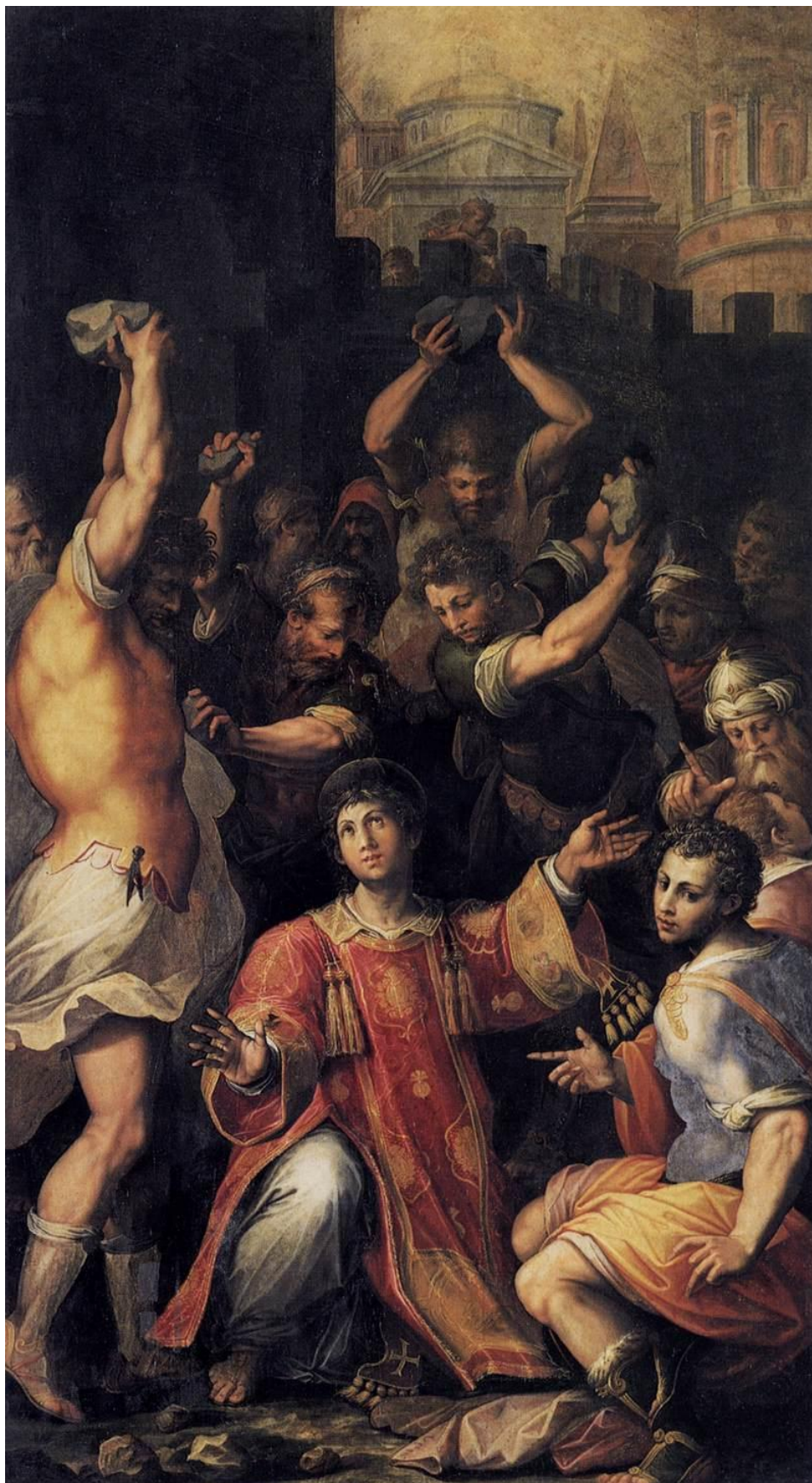
Braun & Hogenberg: Jeruzalem v dobe Krista (1584)

Nicolas Visscher: Sväté opevnené mesto Jeruzalem, pôvodne známe ako Salem (1643)

Nicolas Visscher: Sväté opevnené mesto Jeruzalem, pôvodne známe ako Salem (1671)

G. Vasari: Utrpenie sv. Štefana (1560)

J. van Loo: Salatiel ukazuje plán Jeruzalema Cyrusovi II. Perzskému (1640-1670)

A. Cano: Jánova vízia Jeruzalema (1636-1637)

J. Ch. Weigel (?): Archa zmluvy v Šalamúnovom chráme (? medirytina z Bible ectypa, 1695)

W. Turner: Údolie potoka Kidron (18.st.)

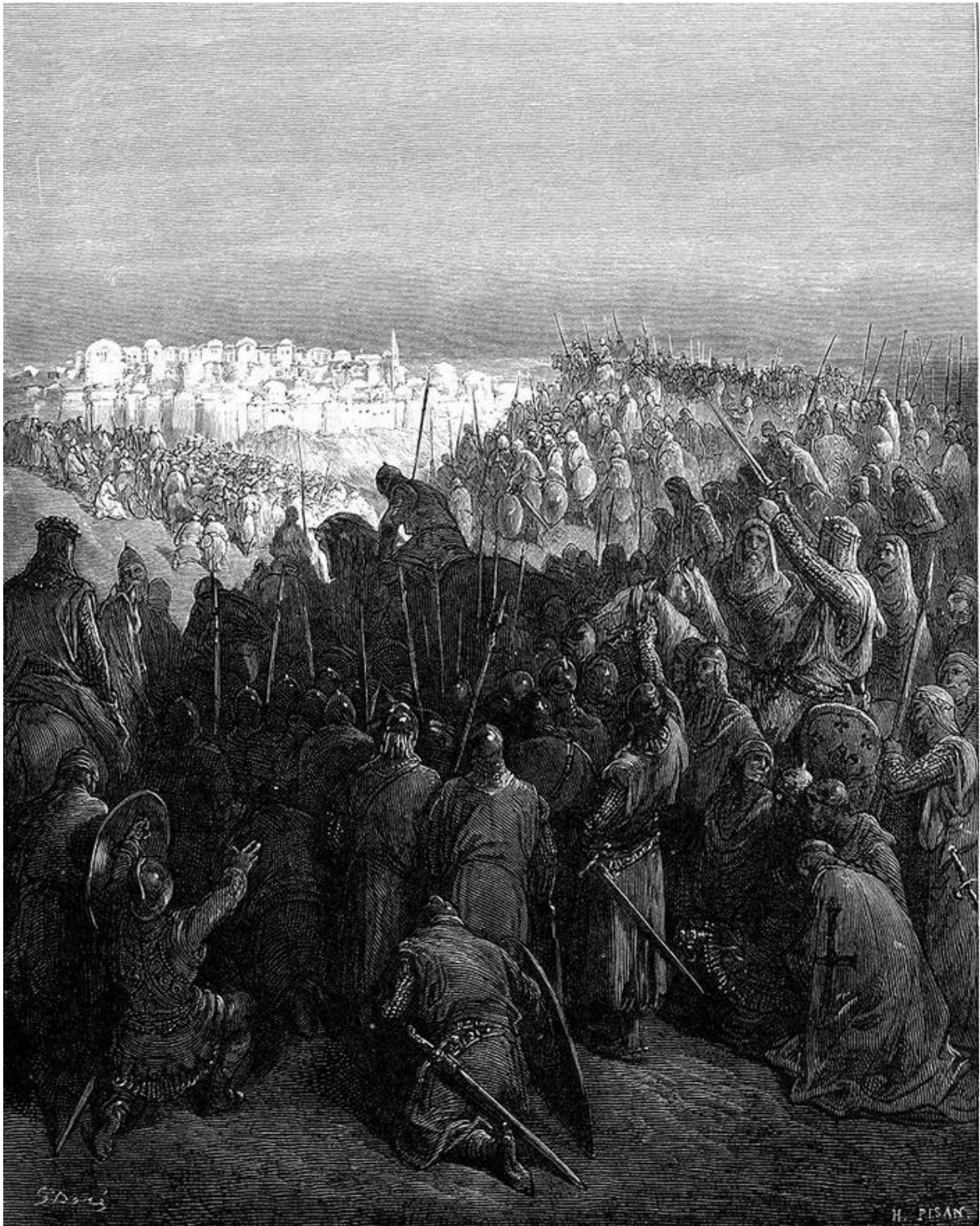
D. Roberts: Útok a zničení Jeruzalema Rimanmi (1850)

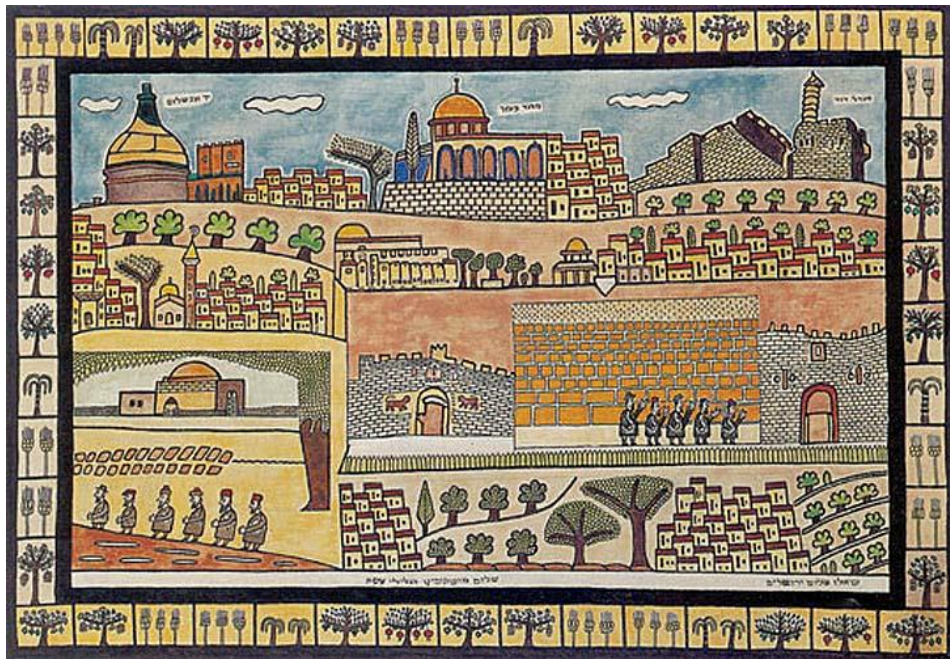
W. von Kaulbach: Zničenje Jeruzalemu Titom (1846)

P.-A. Aveline ml.: Súčasný plán Jeruzalema (topografická ilustrácia, 18.st.)

G. Doré: Nadšenie križiakov z prvého videnia Jeruzalemu (drevoryt, 19.st.)

S. Safed: Modlitba za pokoj v Jeruzaleme (akryl, 2000)

Jeruzalem nebeský - nebeský Jeruzalem/nový Jeruzalem

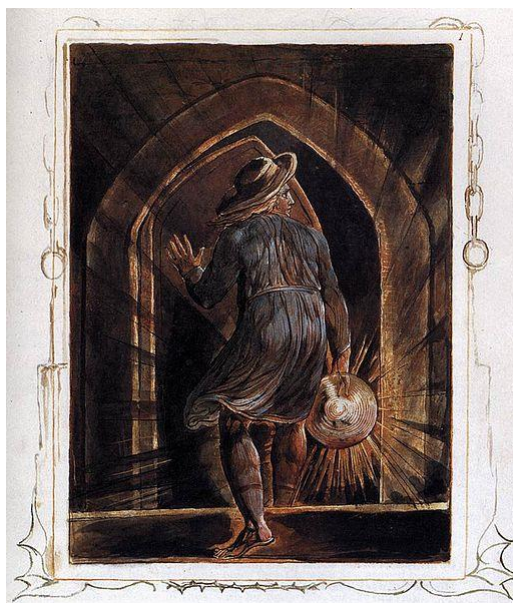
Jeruzalem oslobodený - Oslobodený Jeruzalem

Jeruzalem zosobnenie gigantického Albionu - angl. Jerusalem, subtitled The Emanation of the Giant Albion

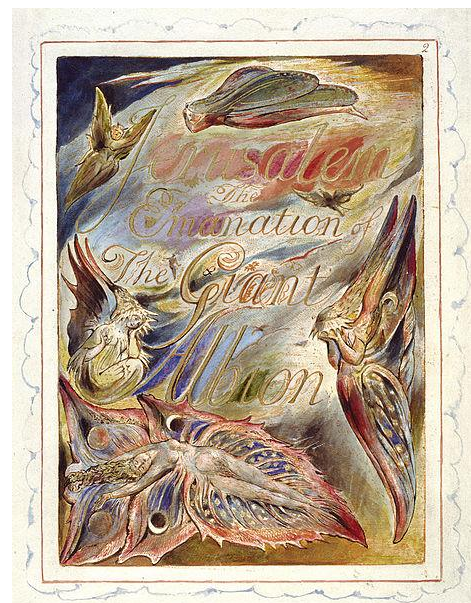
www: posledná, najdlhšia a najväčšia z *Prorockých kníh* napísaná a ilustrovaná anglickým básnikom, maliarom a grafikom W. Blakeom; vznikla v rozmedzí (1757-1827) a bola označená ako vizionárske divadlo; báseň vypráva príbeh pádu Albionu, stelesnenia Británie alebo západného sveta ako celku; poetické vyprávanie má podobu „drámy duše“, formulované v hustej symbolike Blakeovej *osobnej mytológie*; báseň nemá lineárny dej

http://en.wikipedia.org/wiki/Jerusalem_The_Emanation_of_the_Giant_Albion

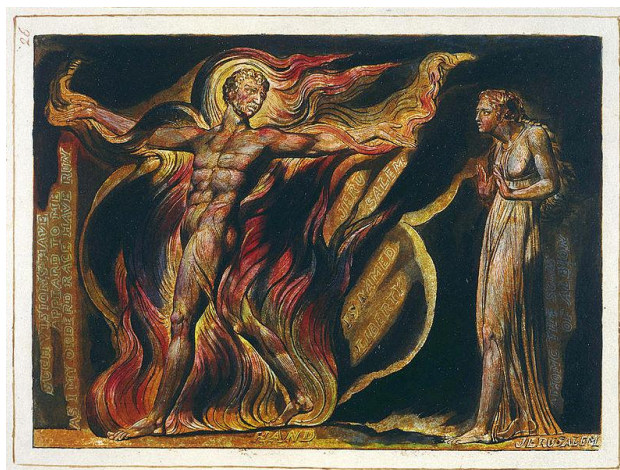
<http://cs.forios.net/developer/koji-yuhara/jerusalem-william-blake-s-illuminated-book-download-165524.html>

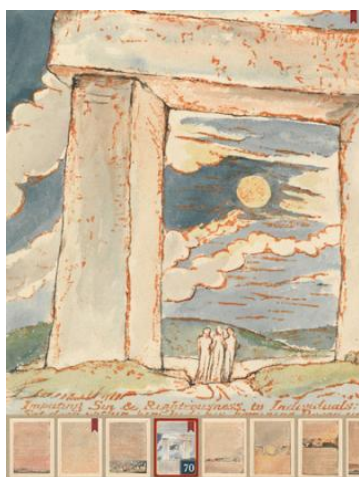
W. Blake: Los vstupuje do hrobu (lept, perokresba, akvarel a zlato; 1804 - 1820)

W. Blake: Titulná strana básne Jeruzalem zosobnenie gigantického Albionu

W. Blake: 26 doska ilustrácie básne Jeruzalem zosobnenie gigantického Albionu (1804-1820)
W. Blake:

W. Blake: ilustrácie básne Jeruzalem zosobnenie gigantického Albionu (1804-1820)
W. Blake: ilustrácie básne Jeruzalem zosobnenie gigantického Albionu (1804-1820)

jeruzalemská kaplnka - boží hrob

jeruzalemská púť - geometrický obrazec (pozri *labyrint*) zo svetlých a tmavých kameňov na dlážke niektorých gotických *katedrál*; po tejto ceste sa veriaci posunujú po kolenách od okraja až do stredu na znamenie *pokánia*; dlaždicový labyrint *katedrály* v Chartres o priemere 12,5m a dĺžke cesty 305m; zachované zvyšky remešského labyrintu a písomné správy o existencii labyrintu v Amienise; v *katedrále* v Chartres bol 1200 na dlážke vytvorený labyrint s jedenástimi kruhmi v štyroch kvadrantoch; jeho centrom bola kresba *ruže* zdôrazňujúca *osvietenie* a *ženskosť* (pozri *ženský princíp*)

Labyrint v katedrále Chartres (1200)

jeruzalemskí ľudia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:People_from_Jerusalem

Jeruzalemský chrám, Šalamúnov chrám - hebr. בית המקדש / bejt ha-mikdaš - „svätý dom“

-chrám, ktorý nechal postaviť kráľ *Šalamún* okolo 950 pr.Kr., nad údolím Kidron, oproti *Olivovej hore* ako miesto trvalej svätyne, v ktorej bola umiestnená *archa* (pozri *stánok zmluvy*, *Hiram*); v jeho výzdobe rezonuje symbolika *stromu života* v podobe *palmy* medzi dvoma *cherubínmi* (1 Kniha kráľov 6,29-35); vo veľkej chrámovej sieni na obložení z *cédrového dreva* boli palmy a retiazkové ozdoby (2 Paralipomena 3,5); pozri *chanuka*, *Boaz a Jachim*, *Baltazár*, *Pilát Pontský*, *Súd nad Kristom* (Nový biblický slovník); *diaspora*; *pätnásť „stupňov chrámu“*, *Peniaz dane* (Hall); *Kristus vyháňa peňazomencov z chrámu*, *Dvanásťročný Ježiš v chráme/ Ježiš medzi zákoníkmi/ „dišputácia s učiteľmi“*; *slobodomurárstvo* (Delet), *cyprus* (Lurker); *Gerrizím*

Nový biblický slovník: stavba jeruzalemského chrámu z podnetu *Herodesa Veľkého* bola v poradí už tretou; pôvodný chrám z čias *Šalamúna* (10 st.pr.Kr.) bol zničený asýrskym kráľom *Nabúkadnekarom* (587 pr.Kr.); nič sa z neho nezachovalo, ale ľudia do chrámu prinášali obeti aj po jeho zničení; druhý chrám bol postavený po návratu Židov z *babylonského zajatia* (537 pr.Kr.); počas potláčania vzbury *Makabejcov* ho zničil (63 pr.Kr.) rímsky vojvoda Pompeius Magnus; tretí jeruzalemský chrám začal stavať roku 19 pr.Kr. Herodes Veľký, ktorý si týmto činom chcel nakloniť *Izraelitov*; pri stavbe sa usiloval rešpektovať posvätné miesto, dokonca donútil 1000 židovských kňazov naučiť sa murárskemu remeslu, aby mohli vystavať svätyňu; hrubá stavba bola hotová za 10 rokov (9 pr.Kr.), dokončovacie práce pokračovali do roku 64 po Kr.; stavba stála nad Kidronským úvalom, bola obohnaná múrom z veľkých kamenných kvádrov; jedna brána sa nachádzala v severnom múre, dve na južnej strane a nimi sa vchádzalo chodníkmi na nádvorie; na západnej strane jestvovali štyri brány, ktoré viedli do mesta; pozdĺž vnútorných stien hradieb bolo stĺporadie, ktoré obklopovalo vonkajšie nádvorie; stĺporadie na južnej strane malo štyri rady stĺpov a volalo sa Kráľovské podlubie; na zvyšných stranách malo stĺporadie po dva rady stĺpov; pozdĺž východnej strany múra sa tiahlo Šalamúnove stĺporadie a v týchto priestoroch vyučovali a dišputovali *zákonníci*; tu mali aj svoje stánky obchodníci a peňazomenci (pozri *Kristus vyháňa peňazomencov*); na prvom vnútornom nádvorí (nádvorie žien) boli umiestnené pokladnice pre chrámové dary; oproti nádvorí žien bolo vyvýšené nádvorie, kam mali prístup iba muži; počas *sviatku Stánkov* smeli muži vstúpiť aj vo najvnútornejšieho nádvorie (nádvorie kňazov) a pod stĺporadiem obchádzať oltár pre zápalné obeti v predpísanej vzdialenosti 22 *laktov*; oltár bol vystavaný z neotesaných kameňov (vlastne išlo o hrbu kameňov; pozri *kameň 1*) a bol prístupný kamenným mostíkom; na najvnútornejšom nádvorí sa nachádzala svätyňa, v ktorej sa za oponou nachádzala veľsvätyňa; strecha chrámu bola plochá, opatrená zlatými hrotmi, údajne aby na ňu nemohli sadieť vtáky a špiniť ju; pod strechou sa nachádzali tri poschodia skladovacích priestorov; celá stavba bola vystavaná so svetloběžového kameňa; krátko po jej dokončení roku v roku 64 ju zničili Rimania (roku 70); pozri *Jakín a Bóaz*, *Misrach/Mizrach*; *Aravnovo humno*

-(*IKráľov 5*); z libanonských cédrov dal kráľ Šalamún postaviť chrám; drevo na ne mu poskytol týrsky kráľ Chíram; Šalamún dal Chíramovi dvadsať tisíc kórov pšenice (7,2 mil. litrov) na pokrm jeho domácnosti a dvadsať kórov čistého oleja (7,2 tis.litrov); to dával Šalamún Chíramovi každého roka; tak spoločne stavali chrám; robotníkov nebolo v Libanonu treba, odbornú prácu robili izraelskí robotníci priamo na mieste, lebo kameňa mali dosť; na stavbe pracuje aj špeciálny remeselník-umelec, rovnakého mena Chíram, ktorý odliat dva bronzové stĺpy, strážiace vchod do svätyne, *Jakín a Boáz*

http://it.wikipedia.org/wiki/Chiesa_di_Gerusalemme

http://sk.wikipedia.org/wiki/Jeruzalemsk%C3%BD_chr%C3%A1m

http://it.wikipedia.org/wiki/Secondo_Tempio

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=iw&u=http://he.wikipedia.org/wiki/%25D7%2591%25D7%25A8%25D7%2599%25D7%259B%25D7%2595%25D7%25AA_%25D7%2594%25D7%25A6%25D7%2590%25D7%259F&prev=/search%3Fq%3D%25D7%2591%25D7%2599%25D7%25AA-%25D7%2597%25D7%25A1%25D7%2593%25D7%2590%26hl%3Dsk%26rlz%3D1C1TEUA_enSK466SK466&sa=X&ei=ySivUb7EOsnEtAanrICwDg&ved=0CDMQ7gEwAA

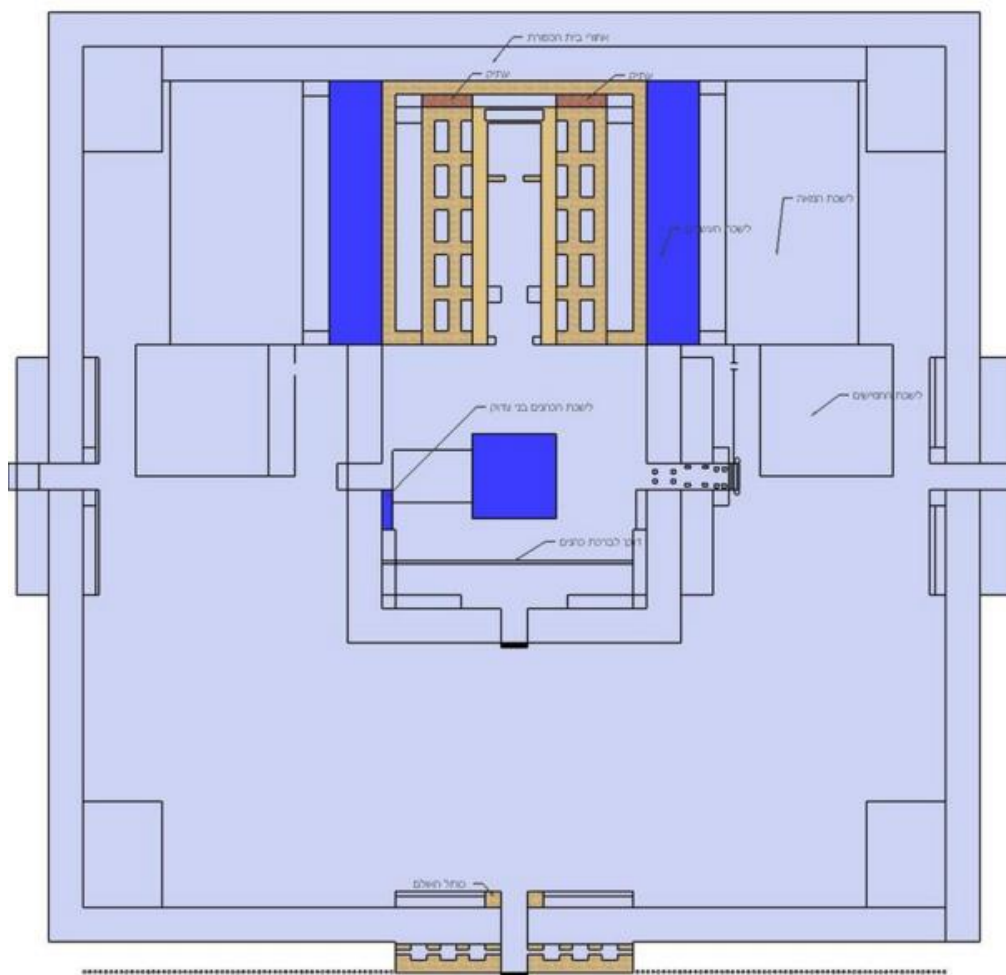
<http://en.wikipedia.org/wiki/Titus>

[http://en.wikipedia.org/wiki/David_Roberts_\(painter\)](http://en.wikipedia.org/wiki/David_Roberts_(painter))

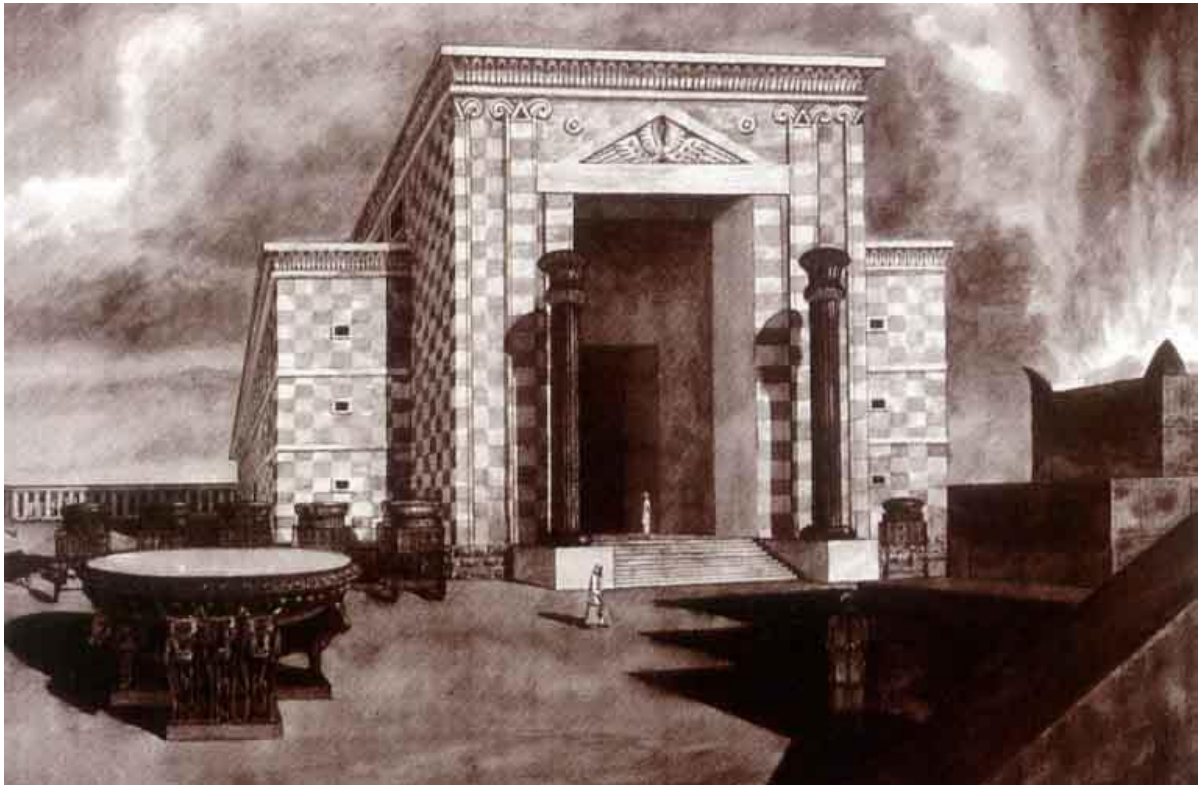
http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Second_Temple

<http://www.tali-virtualmidrash.org.il/SearchResultsEng.aspx?ts=29>

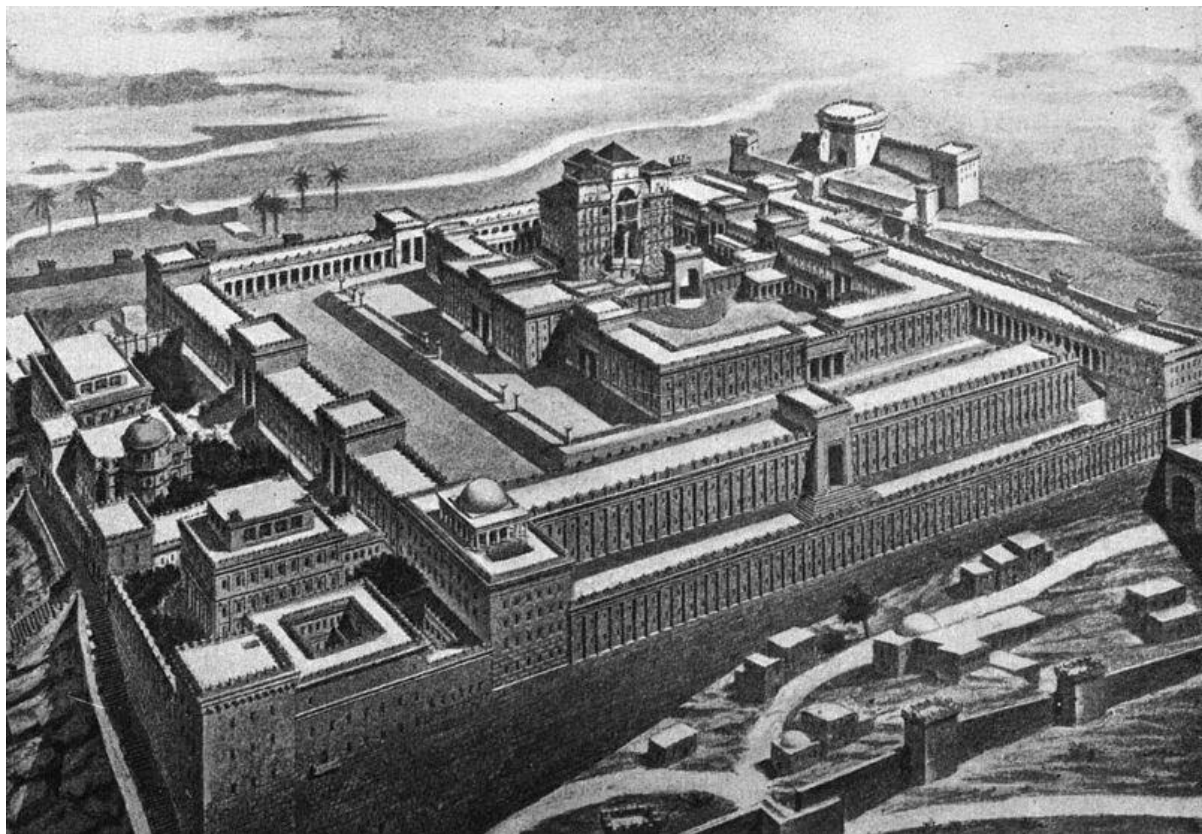
http://www.wikiwand.com/es/Templo_de_Jerusal%C3%A9n

Rabbi Meir Leibush ben Yehiel Michel Wisser: Plán tretieho jeruzalemského chrámu podľa videnia Ezechiela (19.st.)

Staršia rekonštrukcia Šalamúnovho chrámu s bronzovým morom a stĺpmi Jakín a Boáz

Rekonštrukcia prvého Jeruzalemského chrámu

Maketa druhého jeruzalemského chrámu v 1.st.pr.Kr.

Maketa druhého jeruzalemského chrámu v 1.st.pr.Kr.

Stavba jeruzalemského chrámu (kódex Bodmer, 1170-1200)

Práce na jeruzalemskom chráme (Biblia historiada, 1450)

Balduin II. odovzdáva Šalamúnov chrám do rúk prvého veľmajstra rádu templárov Hugensovi de Payns a Godefroiovi de Saint-Omer (iluminácia zo spisu od Guillaume de Tyr: „Les Histoires d'Outremer“, 13.st.)

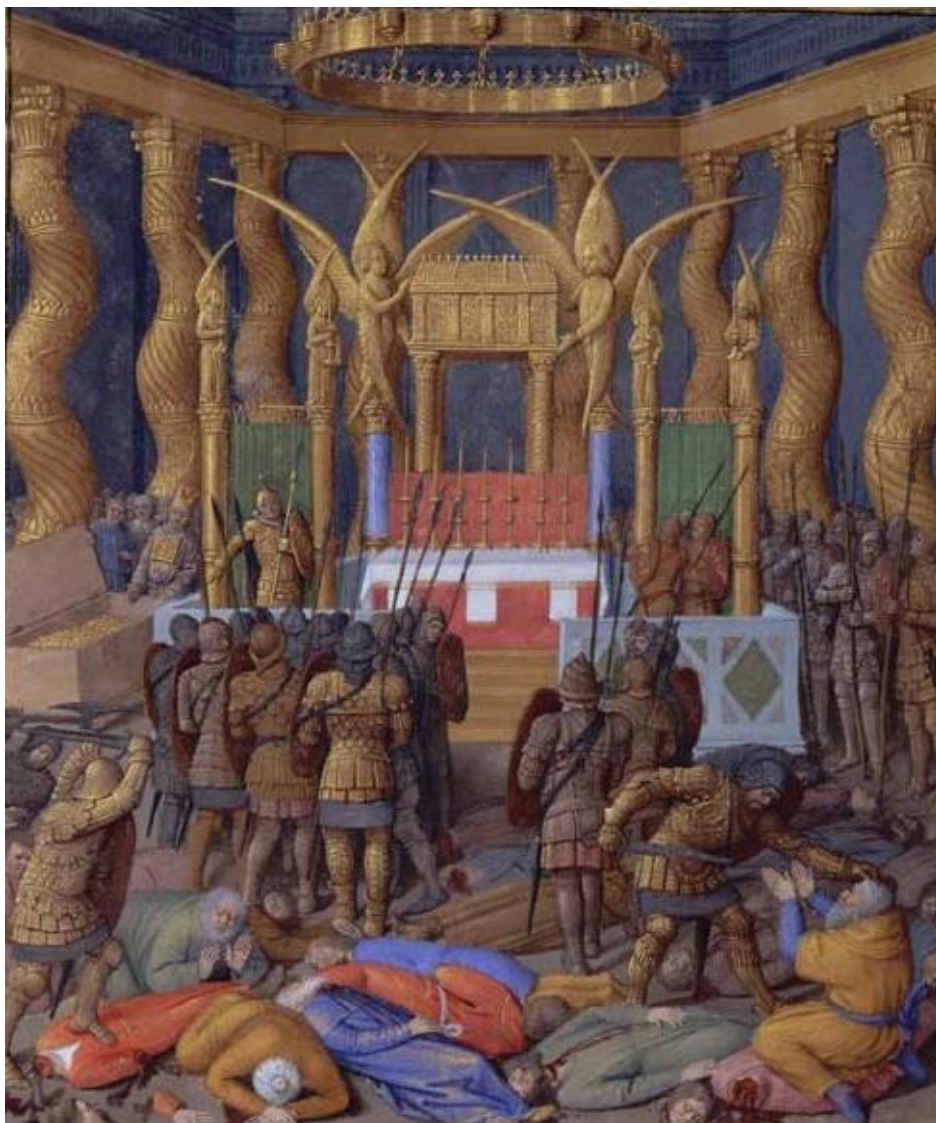
Majster Rouen Echevinage: Zerubabel rekonštruje jeruzalemský chrám (iluminácia zo spisu od Guillaume de Tyr: *Historia orientalium principum*, 15.st.)

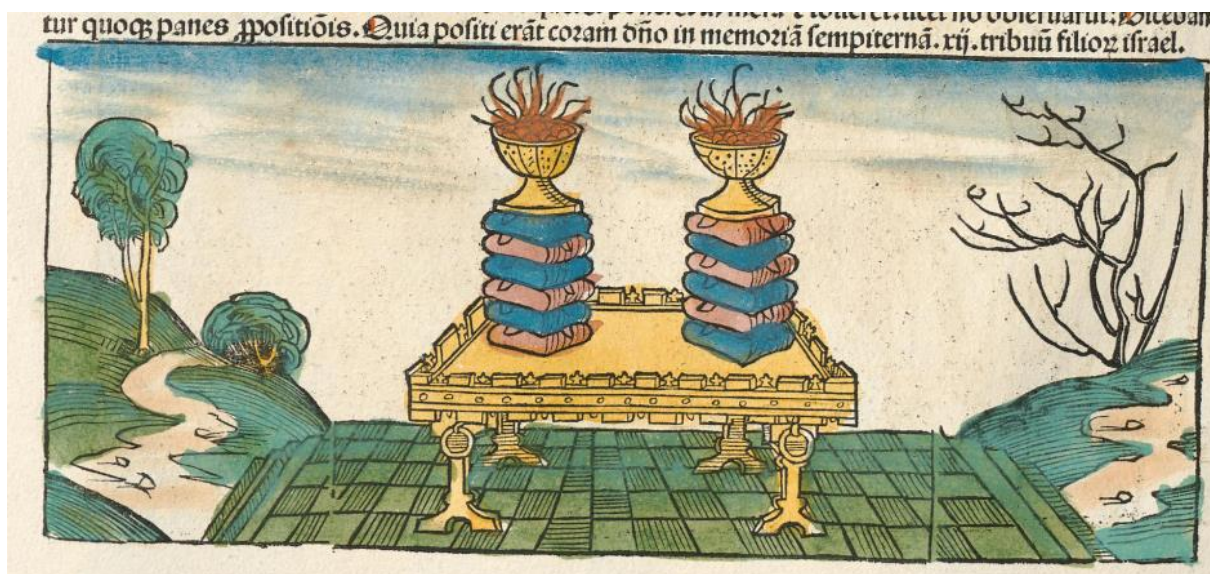
J. Fouquet: Stavba chrámu v Jeruzaleme (15.st.)

J. Fouquet: Herodes pred chrámom v Jeruzaleme roku 36 pr.Kr. (1470-1475)

J. Fouquet: Pompeius v Jeruzalemskom chráme (15.st.)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Oltár veľsvätyne Jeruzalemského chrámu (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

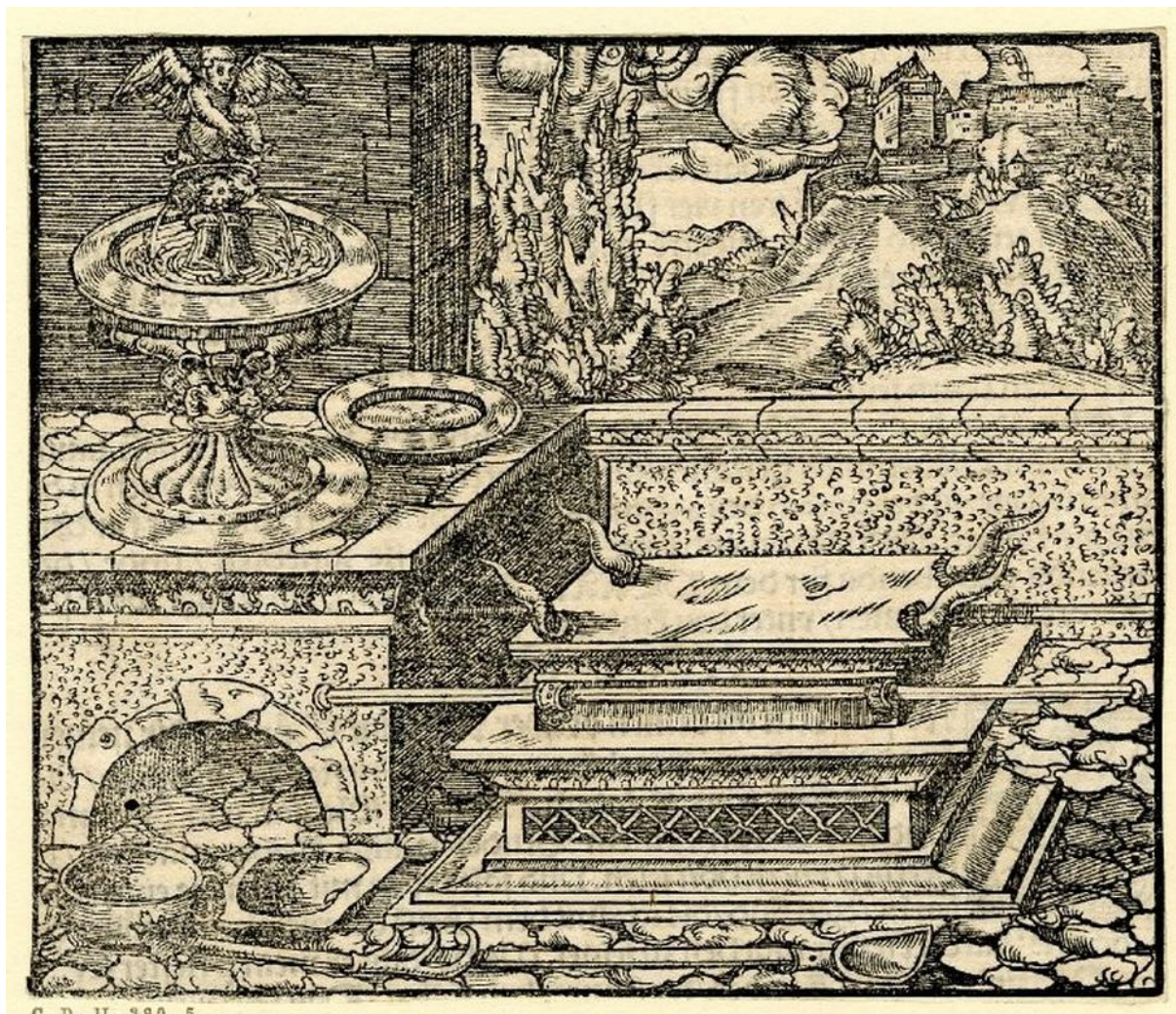
N. Poussin: Zničenie Jeruzalemského chrámu I (1625-1626)

N. Poussin: Zničenie Jeruzalemského chrámu Titom II (1630)

J. de Bray: Kráľovná zo Sáby navštevuje vnútorné priestory jeruzalemského chrámu (1657)

H. Brosamer (rytec) a Michael Lotther (tlač): Oltár pre zápalné obete (drevoryt, 1536)

Anonym: Šalamúnov chrám (lept, 17.st.)

A. de Gelder: Vchod do Chrámu (1679)

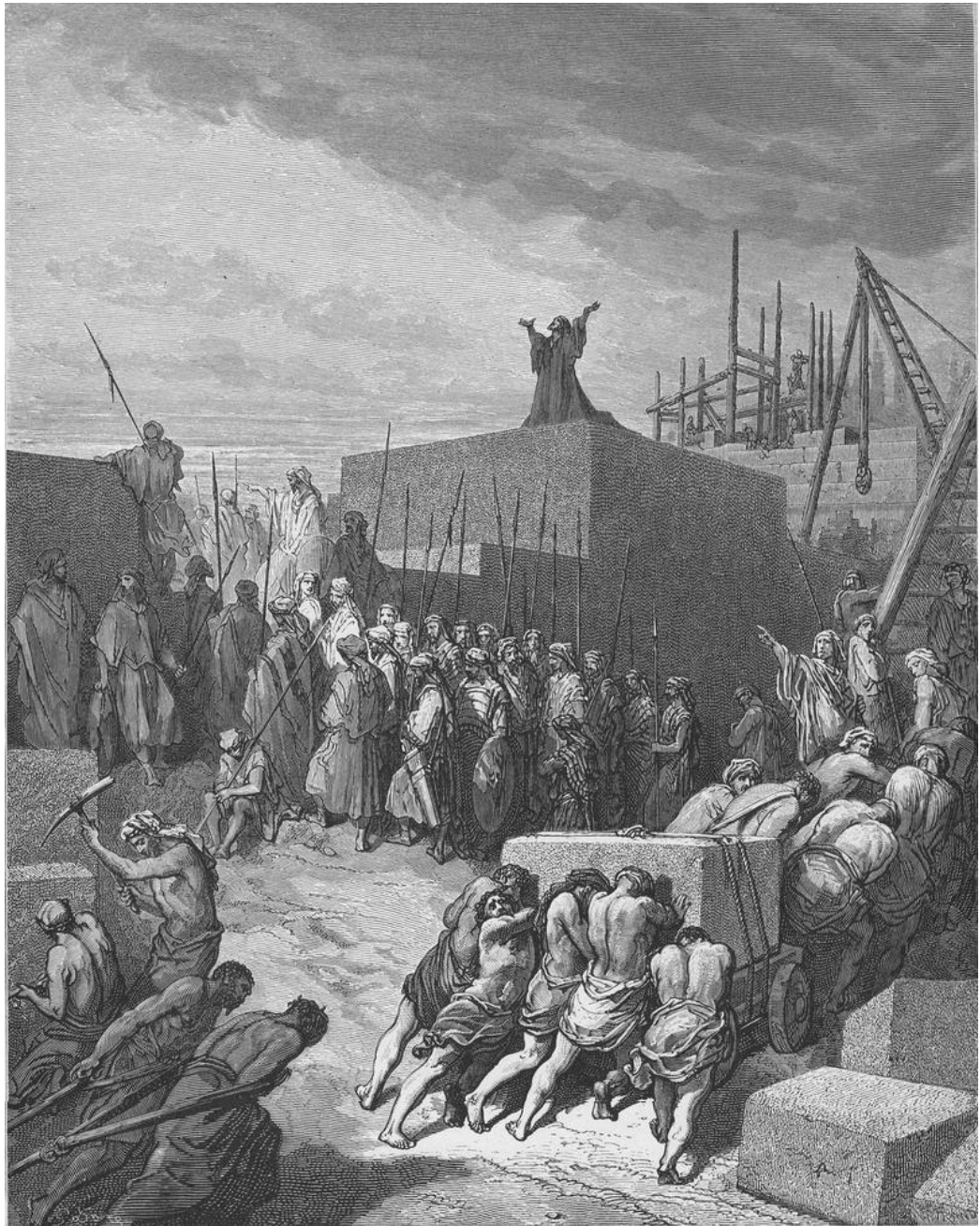
A. Wierix: Úklady farizejov proti Kristovi. Ježiš vyučuje v chráme (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

A. Wierix: Ježiš vyučuje v chráme (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

F. Hayez: Zničení jeruzalemského chrámu (1867)

G. Doré: Začiatok prestavby chrámu (drevoryt, 1866)

E. Simonet: Zaplakal nad ním (1904)

N. N. Ge: Zrúcanie Jeruzalemského chrámu (1859)

Jeruzalemský koncil - *koncil Jeruzalemský*

jeruzalemský križ - *križ jeruzalemský*

jeruzalemský luster - *románsky typ lustra v tvare koruny alebo kruhu, s vežičkami a branami; symbol nového Jeruzalema; v románskom období majú vežičky často podobu lucerny (pozri lampa)*

F. Rickert: Jeruzalemský luster (kostol v Bochtolde, Belgicko, 20.st.)

jeseň - pozri *chryzantéma* (Becker); *ročné obdobia*; *bohovia jesene*, *Karpó*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=13

J. P. Saenredam podľa H. Goltziusa: Jeseň (rytina zo série Štyri ročné obdobia, 16.-17.st.)

P. Stevens II : Jeseň (1607)

S. Vrancx: Alegória jesene (17.st.)

J. Brueghel II. a H. van Balen I. : Alegória jesene (z cyklu Štyri ročné obdobia, 1616)

J. Brueghel I. a H. van Balen I. : Jeseň (1616)

G. F. Romanelli: Jeseň

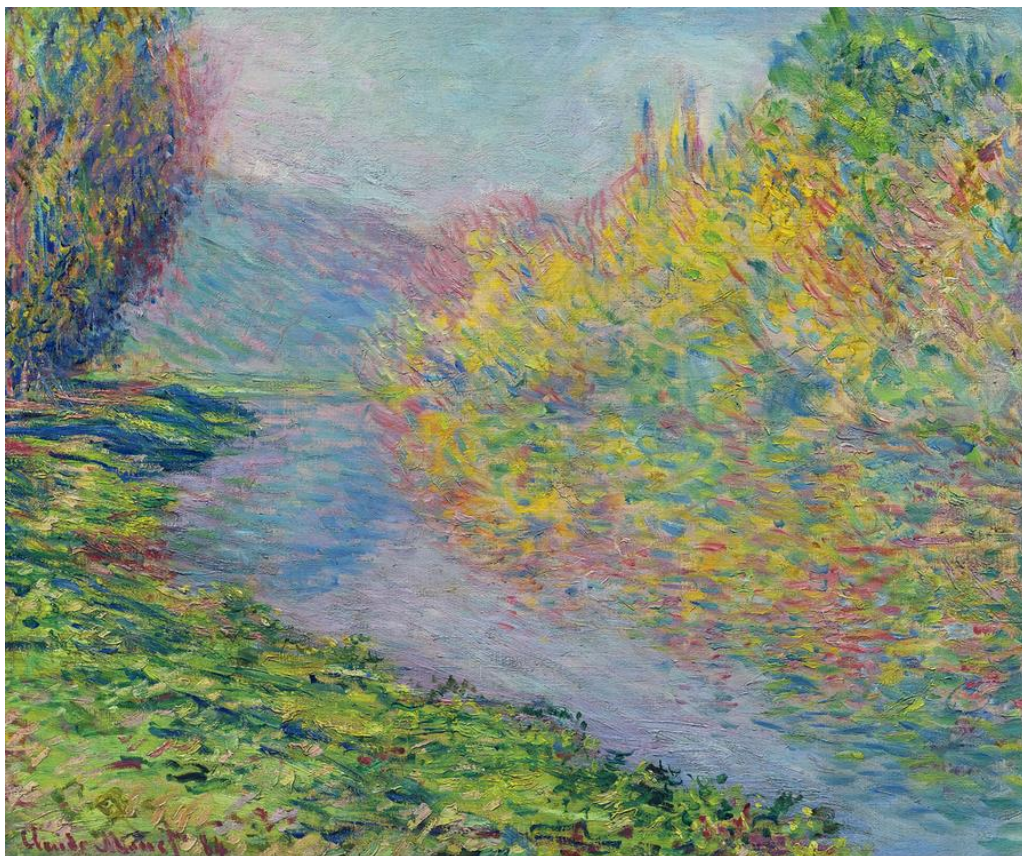
J.-B.-M. Pierre: Jeseň (18.st.)

J. E. Millais: Jesenné lístie

T. Rousseau: Koniec jesene (19.st.)

C. Monet: Jeseň v Jeufosse (1884)

L. Medňanský: Jesenná krajina (1890)

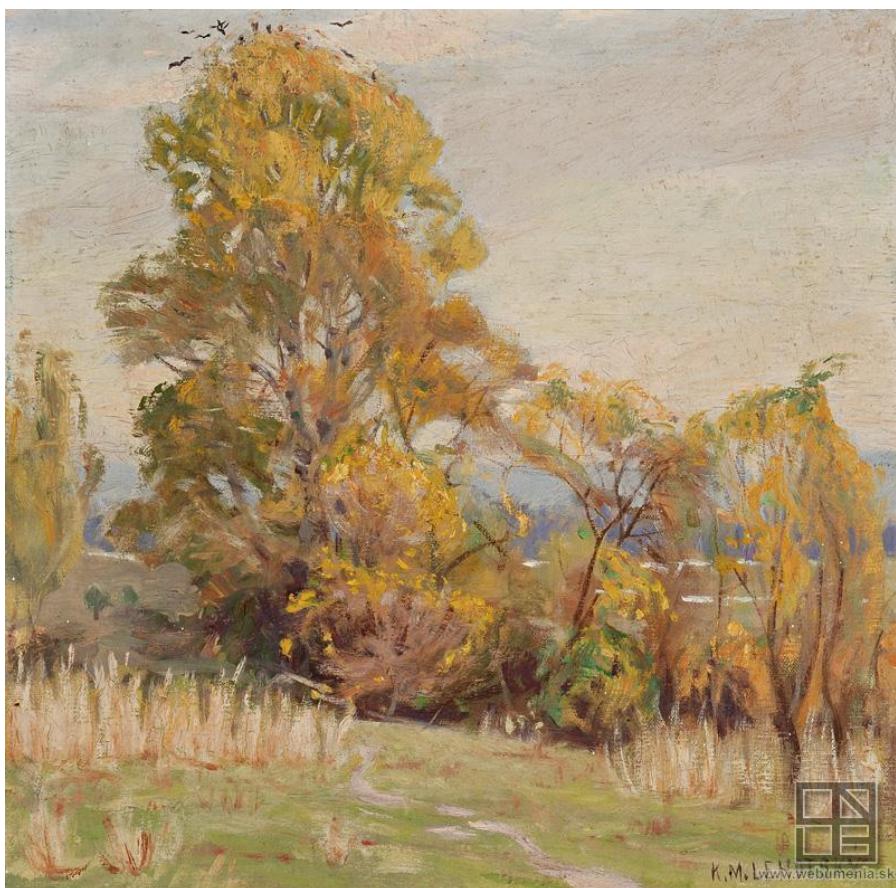
M. de Vlaminck: Jesenná krajina (1905)

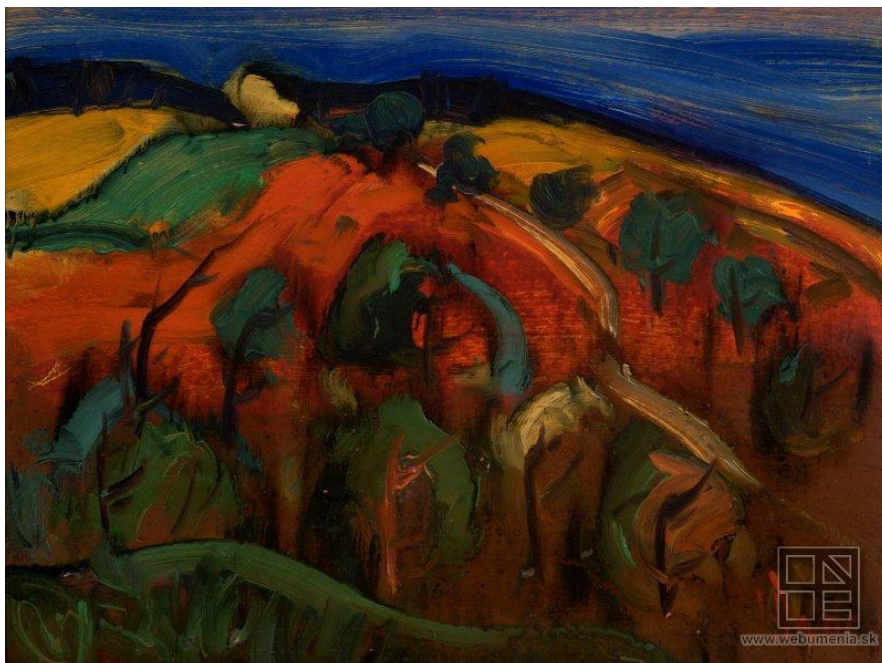
V. Rutkay-Nedecký: Jesenná krajina

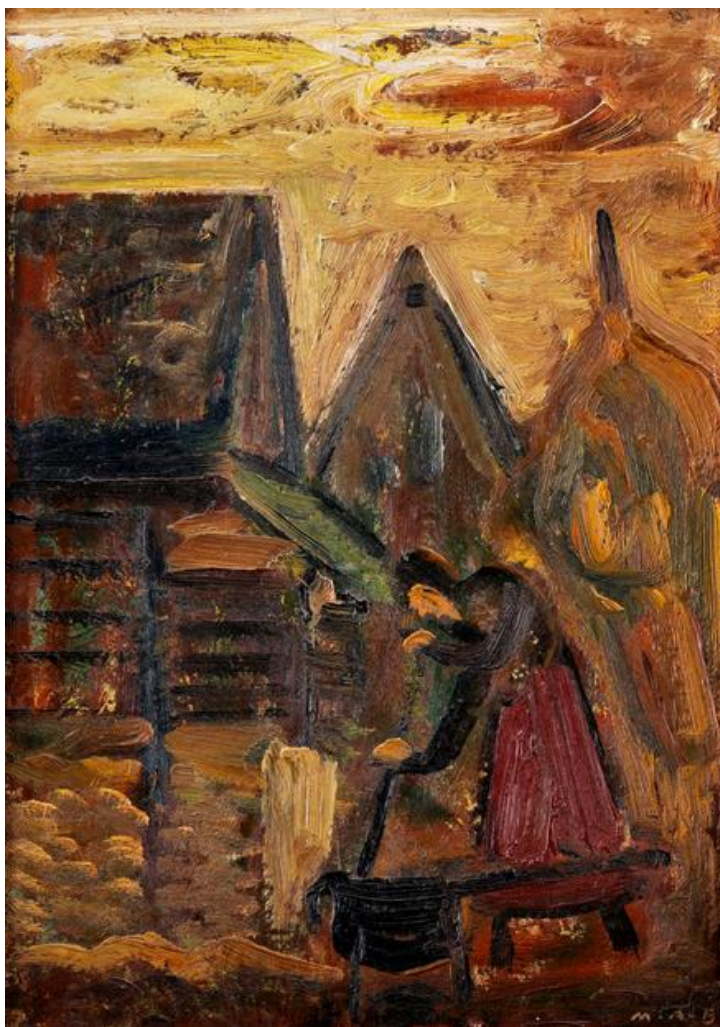
M. Czobelová: Stromy v strážskom parku na jeseň (1930-1935)

K. M. Lehotský: Krajina na jeseň

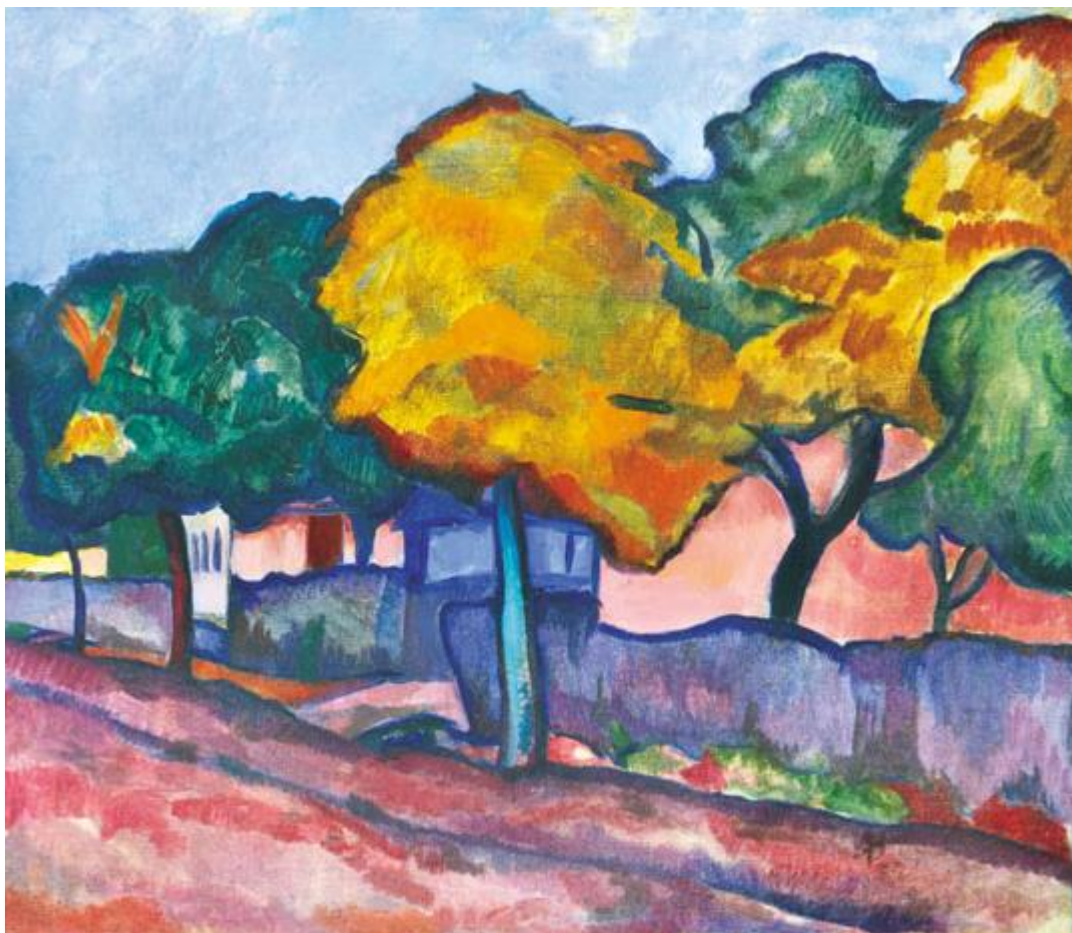
J. Daňo: Horúca jeseň

A. Bazovský: Jeseň (1948)

J. Lada

V. Perlrott-Csaba: Jesenná ulica v Baia Mare (1909)

Jesenný salón - výstava usporiadaná 1905 v Paríži (spoluzakladateľom H. Matisse), ktorou po prvý raz vystúpili *fauvisti* a na ktorej bola táto skupina maliarov označená kritikom L. Vauxellesom názvom *Les Fauves*; posmešný názov maliari prijali a pod týmto názvom vystavovali o rok neskôr na *Salónu nezávislých* 1906

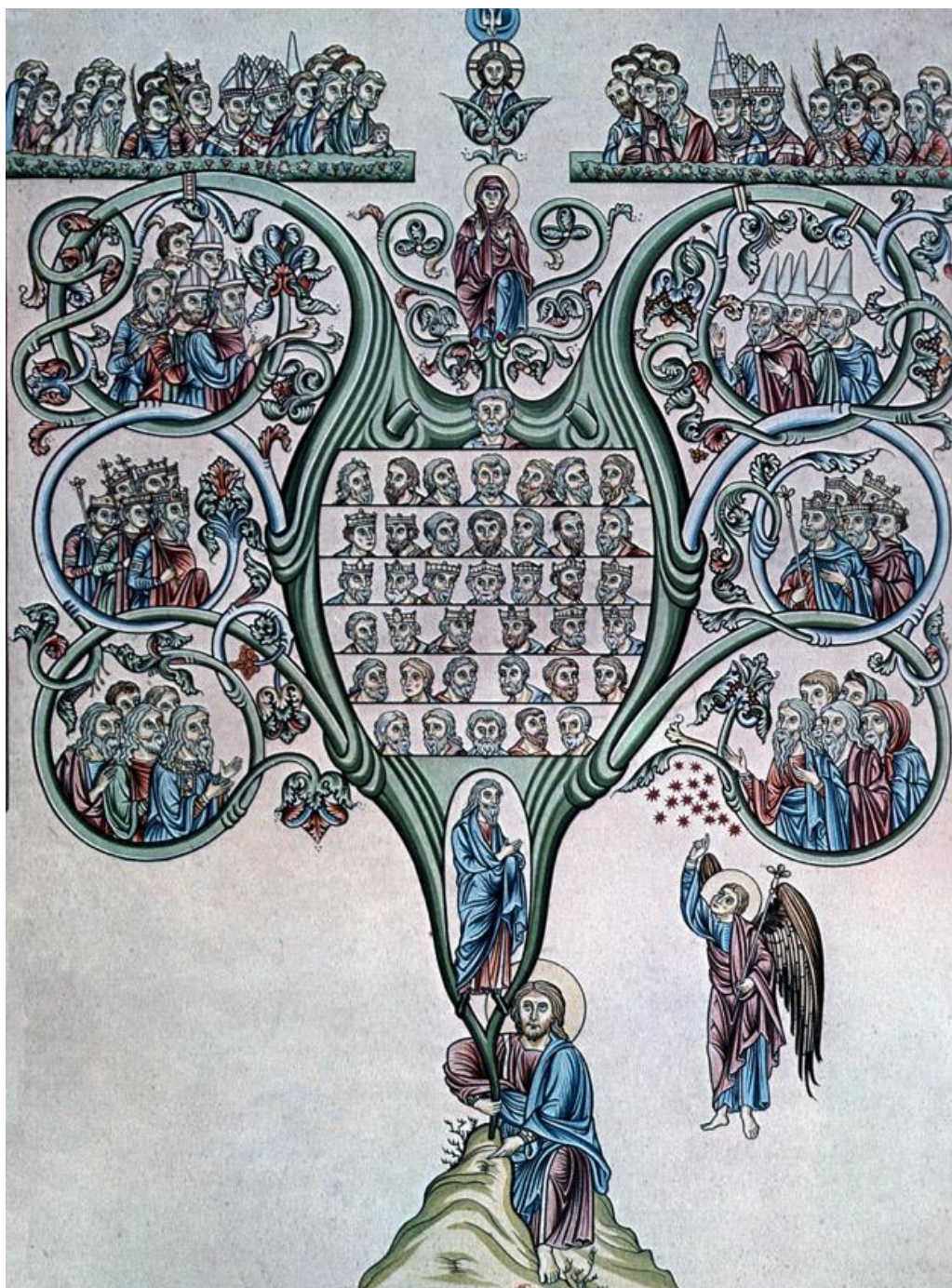
Jesse/Jišaj/Jechonja - *Dávidov otec*, legendárny starozákonný predok, od ktorého je v *Starom zákone* odvodený *rodokmeň* Ježiša (pozri *koreň Jesse/strom Jesse*)

Nový biblický slovník: Jišaj (hebr.) vnuk *Boáza* a otec *Dávida* žil v *Betlehéme*, mal osem synov (I Kniha Samuelova 16,10n), ale známych je iba 7 mien; naposledy sa s Jišajom stretávame v jaskyni *Adulám* a potom v *Moábe*, kam *Dávid* poslal svojich rodičov do bezpečia (I Kniha Samuelova 22,3n)

Lurker v súvislosti s heslom *ratolest'*: v stredovekom umení býva Jesse, Ježišov prapredok, zobrazovaný ako starý podriemkavajúci muž, z ktorého tela vyrastá zelenajúci sa strom (pozri *koreň Jesse/strom Jesse*); v korune stromu možno rozoznať postavy Ježišových predkov; tento mocný kmeň stromu Jišaja nie je nič iné ako ten krehký výhonok z *Izaiášovho* videnia (*Izaiáš 11,1*), o ktorom sa ešte dnes spieva vo vianočných piesňach: „Aj, z kmeňa Jesse vypučal kvet, ktorý zmieril nebo, oblažil svet“; nebolo celkom od veci, keď v *ratolesti* kmeňa Jesse, ktorým posledným výhonkom bol Kristus, bol hľadaný *mariánsky symbol*; v pozadí mohla stáť aj slovná hra „virga“ (*ratolest'*, výhonok) a „virgo“ (*panna*)

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *ratolest'*: v biblickej súvislosti treba pripomenúť „prútik z klátu Jišajovho“, ktorý je znamením novej spásy, prisľúbenej starému národu

-v súvislosti s heslom *l'advie*: s predstavou mužského *l'advia* je spojené kresťanský motív *koreňa Jesse/stromu Jesse*, ktorý vyrastá z bokov, slabín praotca *Jesse/Jišaja*, alebo má priamo podobu *falu*

Herrada z Landsberga: Genealogia Krista (Hortus deliciarum, 12.st.)

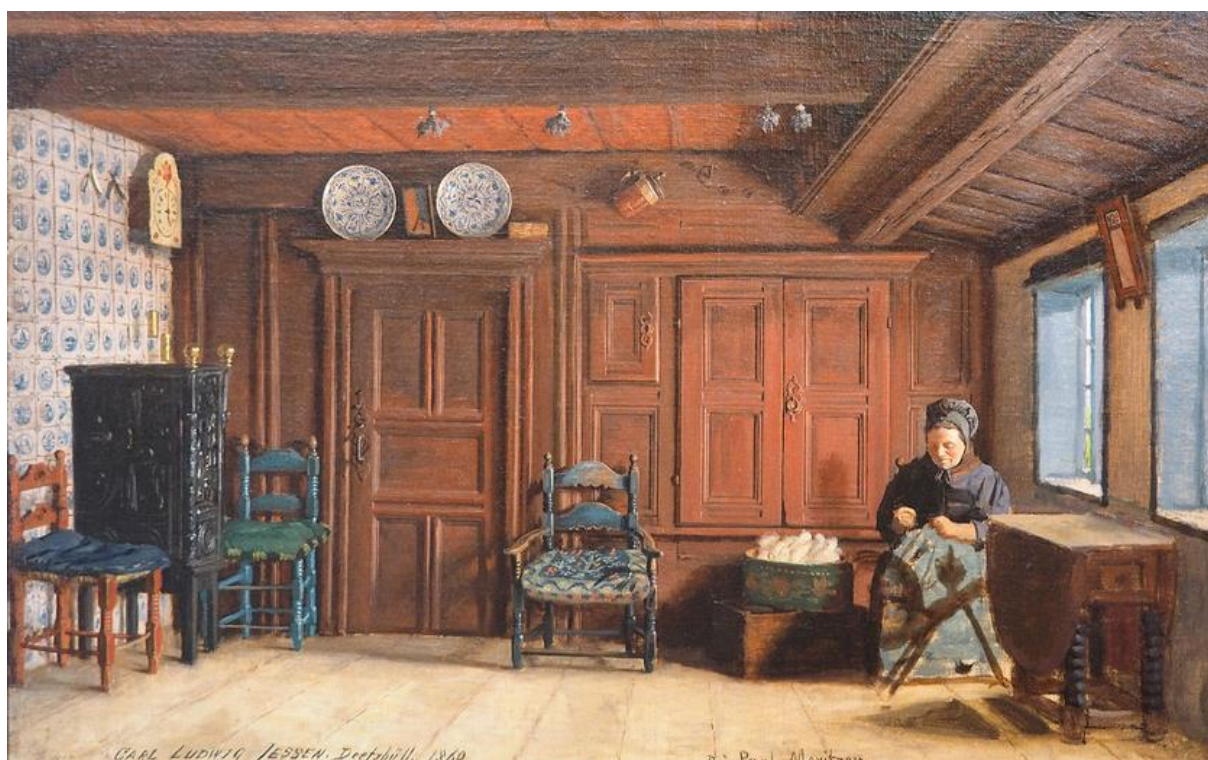
Ch. van Sichem II : Strom života (koreň Jesse, drevoryt, 1646)

Jessen Carl Ludwig - (†1917); severofrízsky maliar, dnes známy ako frízsky maliar; ako maliar - prírodovedec je pozoruhodný opisom súčasného vidieckeho života v rodnej oblasti; vzdelanie získal v Kodani, Paríži a Ríme; potom sa vrátil do Severného Frízska, kde žil zo svojich obrazov; je pozoruhodný svojím presným detailným štýlom; bol obviňovaný z idealizácie vidieckeho života; *pozri dánski maliari 19.st., dánski maliari 20.st., nemeckí maliari 19.st., nemeckí maliari 20.st., frízski maliari, realistickí maliari*

https://www.google.sk/search?q=C.+L.+Jessen&espy=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CEIQsARqFQoTCK-D_vHU3MYCFYm-FAodrGMAdQ&dpr=1

C. L. Jessen: Modrá obývacia izba (1912)

C. L. Jessen: Červená izba (20.st.)

C. L. Jessen: Na kus reči (1881)

C. L. Jessen: Stará žena pri kolovrátku (1866)

C. L. Jessen: Zuzana a starci (1871)

Jesus hominum Salvator - lat. nápis „Ježiš spasiteľ ľudstva“, vytvorený z polatinčenej skratky Kristovho mena *IHS/JHS*; pozri *Salvator*

Jesus José Teófilo de - (†1847); brazílsky maliar a dekoratívny architekt, jeden z najznámejších predstaviteľov Bahia maliarskej školy; jeho práca je *eklektická* a predstavuje prechod od baroka až po rokoko, v skicách má neoklasicistické prvky; hoci jeho tvorba bola uznaná odborníkmi a on označený za jedného z veľikánov brazílskeho baroka, jeho život je stále plný medzier a neistôt a potrebuje viac špecializovanej štúdie; a doteraz sa známy širokej verejnosti

https://pt.wikipedia.org/wiki/Jos%C3%A9_Te%C3%B3filo_de_Jesus

J. T. de Jesus: Smrť Júdu Machabejského (19.-19.st.)

Jethro/Jetro - hebr. יִתְרוֹ /Jitro , štandardné Yitro Tiberian Yiṯrô – „Jeho Výsosť, Potomstvo, Jeho prebytok“; arabský شعيب /Šuajb – „znamenajúci, ktorý ukazuje správnu cestu“; *Mojžišov* svokor a midjánsky kňaz, prorok; Mojžiš potom, čo zabil egyptského muža, ktorý bil istého Hebrejca, utiekol do Midjánskej krajiny, kde sa usadil popri *studni*; miestne knieža a kňaz Raguel (Jetro) posielal svojich sedem dcér, aby chodili pre vodu na napojenie dobytká; nejakí pastieri sa ich však snažili zahnať a Mojžiš sa ich zastal; za to mu Jetro dal za ženu svoju dcéru Zeforu (Siporu), s ktorou mal synov Gersona (Geršom) a Eliézera (Eliezera); v *Exodus (18)* Jetro Mojžišovi pomáhal so zriadením *sudcov* v hebrejskej spoločnosti, aby mu ubral na starostiach; potom, čo svojmu zaťovi pomohol, odobral sa späť do svojej krajiny; podľa *Skutkov apoštolov* bol Mojžiš v Jetrových službách 40 rokov; pozri *biblia*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Jetro>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Jethro_\(Bible\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Jethro_(Bible))

J. Victors: Mojžiš sa lúči s Jethrom (1635)

N. Verkolje: Mojžiš bráni Jetrove dcéry (18.st.)

Le Jeune Palma - (†1620)

P. Le Jeune: Pristátie pri Konštantínopolu r. 1204

Jezabel - hebr. איזבל ; manželka starozákonného *izraelského* kráľa Achaba, pod ktorej vplyvom upadal kult boha *Jahve* a bol vytlačané modloslužobníckymi kultmi a rituálmi; bolo ctiteľkou boha *Baala*; vyhnala proroka *Eliáša* do púšte (pozri *Eliáš navštívený anjelom*)

-2Kráľov (9,14-37): fénická princezná, manželka kráľa Achaba, *bibliu* vinená za to, že zatúžila po viniciach bohatého Nábota a dala ho usmrtiť; ďalej zavádzala v *Samárii* *Baalovu* a *Ašartinu* modloslužbu a prenasledovala *prorokov*, ktorí ju za to kritizovali; keď *Jehú* prepadol *Izrael*, kde sídlil jej manžel Achab, vítala ho vrah z okna *harému* ako kráľovského vraha, za čo bola na jeho rozkaz z okna zhodená; Zjavenie Jána (2,20) z nej urobilo symbol bezbožnej a pyšnej ženy, ktorý sa dodnes používa

-Jezábel sa stala symbolom ženskej špatnosti prejavenej najmä namaľovanou tvárou; v *Liste tyatirskému zboru* (Zjavenie 2,20) je ako „žena Jezábel“ označená zvodná prorokyňa, ktorá pod rúškom náboženstva podporovala nemorálnosť a modlárstvo (*nikolaitov*); mohlo ísť o jednotlivcov alebo skupinu v rámci zboru; jej meno sa stalo symbolom odpadlivity

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jez%C3%A1bel>

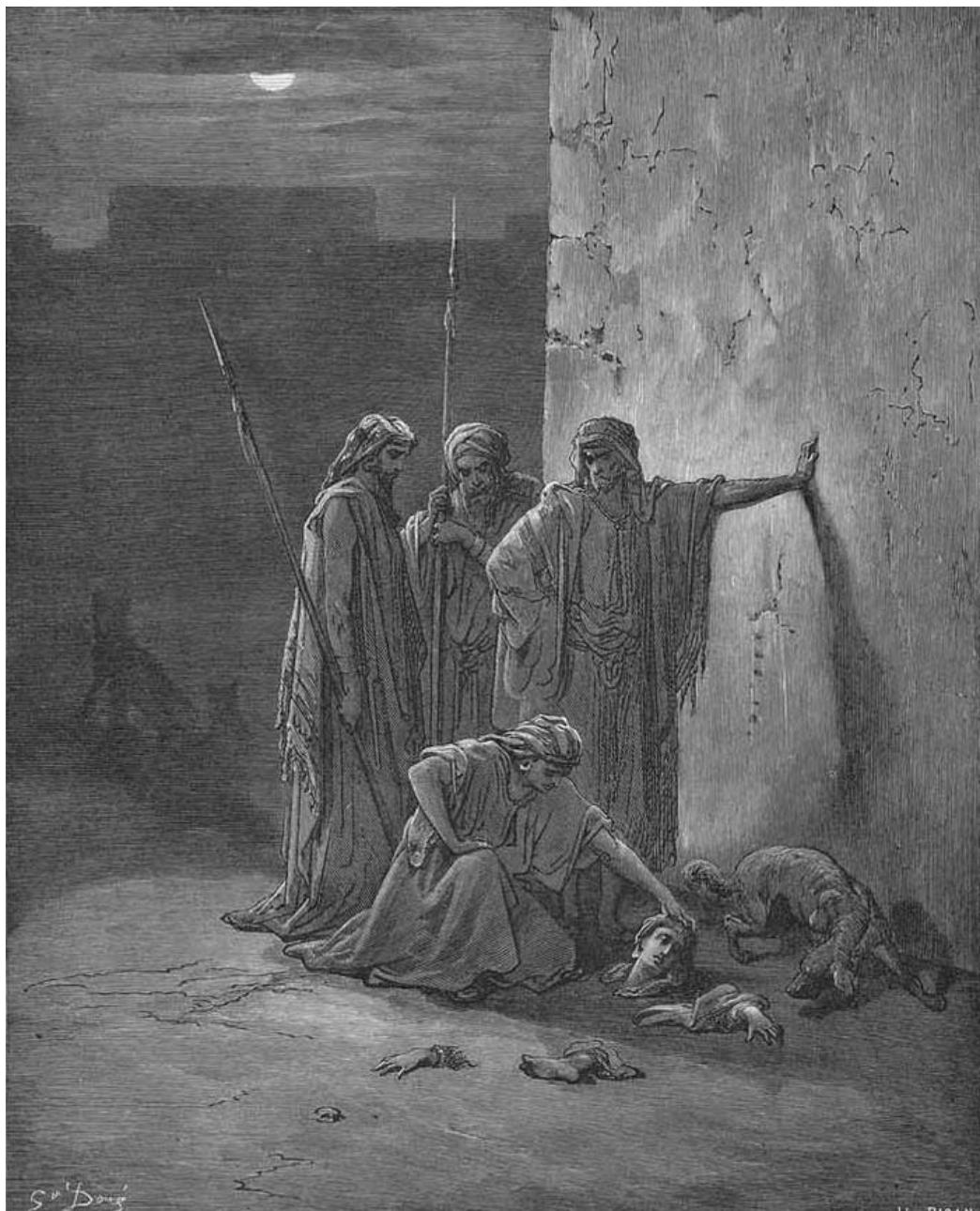
<https://en.wikipedia.org/wiki/Jezebel>

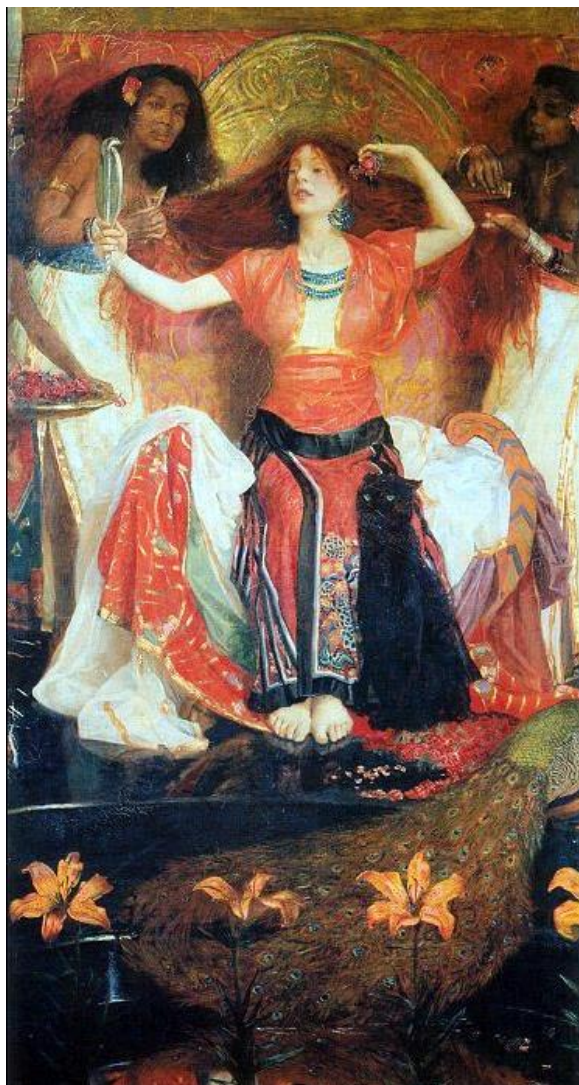
A. Celesti: Kráľovná Jezábel potrestaná Jahvem (pol. 17.st.)

G. Doré: Smrť Jezábel (drevoryt, 1866)

G. Doré: Spoločníci Jehu našli pozostatky Jezábel (drevořyt, 1866)

B. Shaw: Jezábel (19.st.)

J. Schnorr von Carolsfeld: Smrt Ježabel (drevoryt, 1860)

jezevec - český výraz pre jazveca

jezinky - v slovanských *bájach* ženy, žijúce v lesoch, kradnúce *deti*; etymologicky súvisia s rozprávkovou *ježibabou*, juhoslovanskou *babou Jagou*; personifikácia zla; pozri *divožienky*, *slovanská mytológia*; *atribúty*, *symbols*, *alegórie a prirovnania*; *personifikácia*

jezuiti - mužský cirkevný rád (pozri *kresťanské rády*); správne *Tovarišstvo Ježišove* (jeho počiatky v skupine mladých študentov teológie v *Paríži*, ktorých vodcom bol *Ignác z Loyoly*); rád založený po záveroch *Tridentského koncilu* 1535 *Ignácom z Loyoly*, 1540 potvrdený *pápežom*, zrušený 1773 pápežom *Klementom XIV.*, obnovený 1814; cirkevná vojenská organizácia, zameraná na *rekatolizáciu* v reformačných krajinách (pozri *inkvizícia*); čierny *talár*, *cingulum s ružencom*, plochý čierny klobúk; pre rád tvorili predovšetkým *Rubens*, *A. van Dyck*, *G.L. Bernini*; programová výzdoba kostola *Il Gesù* a *S. Ignacio* v *Ríme*; pozri *A.M.D.G.*; *IHS*; *kresťanské rády*; *mirákl*; *manierizmus*, *František Xavorský*, *František Borgia*, *W. Ireland*, *Pavol Miki*, *J. Fenwick*, *Ch. Baker*, *sv. A. Gonzaga*; *Klementinum*; *palladium staroboleslavské*, *betlehem/jasličky*; *Zjavenie sa Krista svojej matke Márii*; *apoteóza*; *Obrezanie Pána*; *kostol artikulárny*; *kresťanskí svätci*; *A. Koniáš*

-v súvislosti s heslom *Spoločnosť Ježišova*: lat. *Societas Jesu* – skratka *SJ*; alebo rád jezuitov alebo jezuiti; najväčší rímskokatolícky rehoľný rád; V súčasnosti má okolo 20 000 členov; jej činnosť sa sústreďuje na oblasť misií, vedy a pastoračie; rehoľníci zo Spoločnosti Ježišovej na Slovensku si za meno píšú skratku *SJ*, vo svete sa používa aj *SI* a v Českej Republike *TJ*; táto mužská rehoľa nemá paralelnú ženskú vetvu, hoci sa mylne spája so ženskou *Congregatio Jesu*

Baleka v súvislosti s heslom *manierizmus*: formovanie manierizmu výrazne ovplyvnilo aj *protireformačné úsilie* katolíckej cirkvi (založenie *jezuitského rádu* 1534, jeho potvrdenie pápežom roku 1540, zavedenie *inkvizície* v *Taliansku* 1542); *inkvizícia* a *jezuitský rád* zasiahli do *ikonografie* dobového umenia; *inkvizícia* aj *jezuiti* využívali účinnosť výtvarného názoru pri zobrazovaní vypätých okamihov v námetoch *mučeníctva* a *zázrakov*

A. Van Dyck: Portrét otca Jeana Charles della Faille (16.-17.st.)

Slovenský maliar z 2. polovice 18.storočia: Svätý Alojz (1750-1800)

jezuitskí mučeníci v Japonsku - tiež *Dvadsať šesť mučeníkov v Japonsku*, *Martýrium dvadsiatich šiestich v Japonsku*; v súvislosti s heslom *Pavol Miki*: do Japonska uviedol evanjelium roku 1549 sv. *František Xaverský*; jeho rehoľní spolubratia úspešne pokračovali v misionárskej práci, takže roku 1587 bolo v Japonsku už vyše 200 tisíc katolíkov; ich hlavným strediskom bolo mesto Nagasaki; až do roku 1592 pôsobili v Japonsku iba misionári z jezuitskej rehole; ich práca sa neobišla bez ťažkostí; okrem námahy spojennej s ďalekou cestou, nezvyčajnou rečou a veľmi odlišnou kultúrou narážali aj na nepochopenie a nepriateľstvo, ktoré malo rozličné príčiny; budhistickí kňazi žiarlili na úspešných kresťanských misionároch a vyhrážali sa pomstou domácich božstiev; miestni feudáli sa zas obávali, že stykom a obchodom so zahraničím poklesne ich moc; ba niektorí upodozrievali Španielsko a Portugalsko, že majú v Japonsku kolonialistické záujmy a katolícki misionári pôsobia ako ich agenti; do situácie zasahovali i holandskí kalvíni, ktorí sa rozličnými intrigami usilovali rozduchať v Japonsku protikatolícku náladu; hlavní vladári, šoguni, boli sprvoti priaznivo naklonení kresťanstvu, najmä keď videli, že jezuitskí misionári rešpektujú japonskú kultúrnu tradíciu a pomáhajú ju rozvíjať; ale odrazu roku 1587 šogun Tojotomi Hidejoši, nazývaný aj Taikosama, zmenil svoj postoj; zakázal šíriť kresťanstvo a vypovedal z krajiny všetkých misionárov; spočiatku však nenalieval na dôsledné plnenie tohto rozhodnutia, preto iba časť jezuitských misionárov odišla; ostatní pokračovali ticho a nenápadne v misionárskej práci; r. 1593 prišli do Japonska z Filipín niektorí františkánski misionári; boli veľmi horliví a obetaví, ale neprezieraví; kázali verejne a vystupovali veľmi nápadne; na nepriateľského šoguna a jeho radcov pôsobili provokatívne; keď sa k tomu pridali ešte neúspechy v kórejskej vojne a zvýšenie napätia medzi Japonskom a Španielskom na jeseň 1596, šogun Hidejoši začal otvorené prenasledovanie kresťanov; 9. decembra toho istého roku uväznili v meste Osake šesť františkánov a troch jezuitov; v meste Meaku k nim pripojili pätnásť horlivých japonských veriach; tam sa začalo aj ich mučenie: všetkým odrezali ľavé ucho a potom ich na vozoch prevážali medzi zástupmi ľudí;

kresťanov to malo zastrašiť, kým nepriatelia zas mali možnosť vyvíšiť sa na bezbranných obetiach; súčasný kronikár však poznamenáva, že medzi zástupom bolo veľa kresťanov, ktorých pohľad na statočných mučeníkov upevnil vo viere; z mesta Meaka viedli 24 zajatcov do Nagasaki, kde mali byť popravení; dvaja milosrdní a odvážni veriaci sa im rozličnou pomocou usilovali uľahčiť poslednú cestu; stráže oboch chytili a pripojili k ostatným väzňom; takto ich priviedli do Nagasaki dvadsiatich šiestich: šiestich františkánov (Peter Baptista, Martin d'Aguires, František Blanco, Filip Las Casas, František de San Miguel, Gonzales García), troch japonských jezuitov (Pavol Miki, Ján Soan de Gotó a Jakub Kisai), sedemnásti japonskí laickí veriaci (Kosimo Takeja, Michal Kozaki a jeho syn Tomáš, Pavol Ibarki, katechéta Lev Karasumo, jedenásťročný Ľudovít a trinásťročný Anton, Matej, Bonaventúra, lekár Joachim Sakkakibara, lekár František z Meaka, Tomáš Idauki, Ján Konoja, Gabriel de Duisko, katechéta Pavol Suzuki, František Fahelante a Peter Sukagiro); 5. februára 1597 ich všetkých vyviedli na vršok, ktorý sa teraz volá Svätý vršok, a tam ich ukrižovali; pozri *Skupiny kresťanských mučeníkov raného novoveku, kresťanskí svätci, kresťanskí mučeníci*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Twenty-six_Martyrs_of_Japan
http://www.milujtesa.org/nr/historia/mucenictvo_v_krajine_kvitnej.html

Neznámy japonský umelec: Ukrižovanie dvadsiatich šiestich mučeníkov v Japonsku (17.st.)

Nedatované: Sv. Pavol Miki a spoločníci

Nedatované: Jezuitskí mučeníci v Japonsku

jezuitský sloh - 1.v užšom význame *sloh* latinskoamerických jezuitských kostolov s mimoriadne bujným dekórom; pozri *architektúra mexická, brazílska*
2.barokový sloh jezuitských kostolov vychádzajúcich zo štýlu kostola Il Gesù v Ríme, najmä v 17.st.; pozri *barok*

Jezuliatko - tiež *Sväté dieťa*; pomenovanie motívu *dieťaťa Ježiša*; predobrazom *Márie* s malým Kristom bolo *antické* zobrazenie bohyně *Isis* a jej syna *Hóra*; Jezuliatko v motíve *Narodenie Pána* s postavami, okrem iných aj zvieracími (na raných reliéfoch sarkofágach v *Ríme* a *Miláne* sa *osol* a *vôl* objavujú priamo ako *atribúty* Jezuliatka, čo má zrejme hlbší cieľ, ako vyvolať atmosféru chlieva: *vôl* pozná svojho hospodára a *osol* jasle svojho pána; *Izaiáš*: 1,3); *Izidor Sevillský* ide vidieť vo volovi symbol židovského národa a oslovi *pohanstva*

Heinz-Mohr: samostatné zobrazenie Jezuliatka (nie na lone alebo v náručí *Panny Márie*) je obľúbené od *stredoveku*; dieťa Ježiš si hrá v vtáčikom alebo v rúčke drží *viničový stravec*, ktorý v sebe nesie symboliku budúceho obetovania krvi; už predtým zvyčajne zobrazenie Jezuliatka so *zemeguľou* (pozri *Kozmokrator*) si získalo veľkú popularitu až v 17.st.; bolo rozšírené v *Taliansku*, vo *Španielsku* a vo *Flandroch*; odtiaľ viedla jeho cesta k barokovým *putti*, ktoré si hrali so *zemeguľou*; už v *stredoveku* bol tiež utrpenia, ktorý sa vznášal nad Jezuliatkom predmetom teologických úvah; výtvarné umenie ho však iba symbolicky naznačovalo (*viničový stravec*, *krížový nimbus*, bolestný úsmev Márie; od 16.st. najmä v *protireformačnom* umení sa vyvinul typ *dieťaťa bolesti* s krížom; namiesto Márie môžu Jezuliatko držať v náručí svätci: *Jozef*, *Šimon* (ktorý?), *Krištof*, *Diego*, *František z Asissi*, *Antonín Paduánsky*); s Jezuliatkom sa stretávame aj na *mystickom sobáš* sv. *Kataríny* s Jezuliatkom

Expres: v ľudových mýtoch: v *Írsku* sa dodnes traduje, že na *Štedrý večer* navštevuje krajinu *Judáš Iškariotský*; ak sa ten deň niekto pozrie do *zrkadla*, uvidí ho za sebou, a možno uvidí aj *diabla*; ďalšia írsky tradícia hovorí o horiacich sviečkach, ktoré sa dávajú do okien, aby Jezuliatko putujúce tmou nezablúdilo

pozri *jablko*, *Klaňanie pastierov*, *Klaňanie troch kráľov*, *dieťa bolesti*, *betlém/jasličky*, *betlémska hviezda*; *El niño*; *vinič* (*Lurker*), *granátové jablko* (*Hall*); *Krištof*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prírovnania*

A. Vaccaro: Ježiško a Ján Krstiteľ (17.st.)

A. Cano: Ježiško (1636 - 1638)

C. Schut I. : Spiace Jezuliatko (17.st.)

L. Giordano: Dieťa Kristus spiaci v krajine (17.st.)

Jezuliatko Atocha/Jezuliatko z Atocha - *Santo Niño de Atocha*

Jezuliatko Cebu/Jezuliatko z Cebu - tiež *Sväté dieťa z Cebu*; rímskokatolícky názov pre typ Dieťaťa Ježiša uctievaného filipínskymi katolíkmi; ide o najstarší náboženský kresťanský obraz na Filipínach a bol pôvodne uvedený v roku 1521 ako krstný dar portugalským prieskumníkom Ferdinandom Magellanom pre Hara Humamay, hlavnú manželku kráľa Cebu, spolu so sochou Panny Márie a bustou *Ecce Homo*; pozri *sochy Ježiša*

https://en.wikipedia.org/wiki/Santo_Ni%C3%B1o_de_Ceb%C3%BA

Jezuliatko Cautivo - Santo Niño Cautivo

Jezuliatko Cieguito - Santo niño cieguito

Jezuliatko dobrého zdravia - Santo Niño de la Salud

Jezuliatko Pražské - Pražské Jezuliatko

jež - Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *sluka*: sluka ako požíračka *hadov* je symbolom *Krista*; podobný význam má napr. *bocian* alebo *jež*; pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *vták*; *zvíra*

-v alegórii *piatich zmyslov* drží ježa na rukách *Hmat* (rytina 16.st.); ako alegória hmatu je jež zamieňaný aj za *hranostaja*, symbolizujúceho jemný vnem

-podľa stredovekých bestiárov je jež zvieraťom pokrytým ihlami; pri najmenšom nebezpečenstve ho štetiny zo všetkých strán chránia pred útokom; stočený do lopty mení sa na zbraň; ježko má značnú inteligenciu; trhá hrozno z viníc alebo zbiera jablká tak, že sa váľa po poli, napichuje si ho na chrbát a odnáša ho svojim mláďatám

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/10476292984/in/photostream/>

<http://bjws.blogspot.sk/2014/01/illuminated-manuscripts-few-more.html>

Jež (iluminácia zo stredovekého bestiára)

J. Lada: Běží liška k Táboru, nese pytel zázvoru. Ježek za ní pospíchá (ilustrácia riekanky)

ježibaba - v slovanských *bájach* a *rozprávkach* žena - *čarodejnica*, žijúca na ťažko prístupných miestach, schopná svojou mocou škodiť aj pomáhať ľuďom; u Juhoslovanov totožná s *babou Jagou*; pozri *jezinky*, *slovanská mytológia*, *bosorka*